

Ny venstrefløjsidentitet?

- om SF's identitetskonstruktion og -opgør

Ane Kolby Kristiansen
Cand. Soc. Politiske kommunikation og ledelse
Copenhagen Business School

Vejleder: Ursula Plesner, Institut for organisation

Antal anslag: 139.411

Abstract

Through a discourse theoretical approach this thesis examines the latest development of the Danish left wing party, the Socialist People's Party (SF). The party has during the recent years experienced significant gains after almost 20 years of decline.

In 2005 Villy Søvndal was elected as new chairman of the party. Consequently the political strategy of the party was altered along with a number of leadership and organisational changes. On the basis of Ernesto Laclau's and Chantal Mouffe's discourse theory this thesis takes its point of departure in these events and examines, how the change of chairman through discourse is constructed as a break with the existing identity of the party, but is also the foundation on which a new identity is constituted.

In the following analyses it is demonstrated, how this construction has consequences for the establishing of the constitutive 'outside' of the party. The thesis points at the fact that the constitutive 'outside' has been transformed from a clearly ideologically defined 'them' to a divided and pragmatic 'them'. Likewise it is demonstrated that this transformation of the constitutive 'outside' has had significance for the identity of the party. The thesis shows, how the rearticulation of this identity is attempted in relation to the empty signifier 'government competent' in contrast to 'government incompetent'.

It is furthermore shown how this attempt to rearticulate the identity is structured by the construction of two identities, a 'SF before' and a 'SF now', and it is pointed out, how this relation is constructed in antagonistic terms. It is thus concluded that the articulation of the identity as 'government competent' establishes a paradox in that the antagonistic force is internalized within SF between a party of the past and a party of today.

Keywords: Discourse analysis, Socialist People's Party (SF), post-structuralism, Laclau, Mouffe, construction of identity, constitutive outside.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	INTRODUKTION	4
1.1	INDLEDNING	4
1.2	PROBLEMFELT	5
1.2.1	<i>Problemformulering</i>	6
1.3	BEGREBSAFKLARING	7
1.4	PROJEKTDESIGN	7
2	ANALYSESTRATEGI	9
2.1	HVAD ER ANALYSESTRATEGI?	9
2.2	VIDENSKABSTEORI	10
2.3	INTRODUKTION TIL DISKURSTEORIEN	11
2.3.1	<i>Hegemoni</i>	14
2.3.2	<i>Dislokation og ækvivalens</i>	15
2.3.3	<i>Antagonisme og identitet</i>	16
2.4	KONSTRUKTIONEN AF SF SOM EMPIRISK CASE	17
2.4.1	<i>SF's historie</i>	18
2.4.2	<i>Præsentation og afgrænsning af empirien</i>	18
2.4.2.1	Programmer	19
2.4.2.2	Kvalitative interviews	19
2.4.2.3	Artikler	21
2.4.3	<i>Empiribehandling</i>	22
2.5	SPECIALETS UDSIGELSESKRAFT	23
2.6	OPERATIONALISERING OG KONDITIONERING	24
3	DISKURSANALYSE	26
3.1	ANALYSEDEL 1: DISLOKATIONEN	26
3.1.1	<i>Formandsskiftet som dislokation</i>	28
3.2	ANALYSEDEL 2: TRANSFORMATION AF 'DEM'	31
3.2.1	<i>Et klart defineret 'dem'</i>	31
3.2.2	<i>Fra et ekskluderende 'dem' til et inkluderende 'vi'</i>	32
3.2.3	<i>Et pragmatisk og splittet 'dem'</i>	35
3.2.4	<i>Delkonklusion</i>	37
3.3	ANALYSEDEL 3: 'VI' – SF SOM REGERINGSDUELIG	39
3.3.1	<i>'Regeringsduelig' som tomt udtryk</i>	39
3.3.2	<i>Konstruktionen og legitimeringen af SF som regeringsduelig</i>	41
3.3.3	<i>'Før'/'nu' som struktureringen af det diskursive rum</i>	51
3.3.4	<i>Delkonklusion</i>	53
4	DISKUSSION AF SF' POLITISKE OG STRATEGISKE MULIGHEDSBETINGELSER	55
4.1	DISLOKATIONENS STRATEGISKE POTENTIALE	57
4.2	SF SOM REGERINGSDUELIG: ET HEGEMONISK PROJEKT?	58
5	KONKLUSION	60
6	LITTERATURLISTE	63
7	BILAGSLISTE	69

1 Introduktion

1.1 Indledning

”Et flertal af danskerne betegner SF som regeringsdueligt. SF har opnået en status, hvor selv folk, der ikke stemmer på partiet, regner med det (...) SF har fået en sådan status, at selv folk, der ikke er enige med partiet, betragter det som regeringsdueligt.”

(Ritzau, 2010).

I en undersøgelse foretaget i april 2010 blev danskerne spurgt, om de mente Socialistisk Folkeparti (herefter SF) var regeringsdueligt. Over halvdelen af de adspurgte svarede ja til, at SF er et regeringsdueligt parti. (Ritzau, 2010). Et flertal i befolkningen peger altså på SF som et muligt regeringsparti, og SF selv har som erklæret mål at udvikle partiet, så det kan vinde næste folketingsvalg og komme i regering. (Bilag 3 - SF's arbejdsplan 2010-2012). Men hvorfor har det overhovedet været nødvendigt at forholde sig til, om SF har regeringspotentiale og egner sig til at bestride regeringsmagten, når nu partiet på legal vis er valgt i Folketinget. Der synes således at være en særlig udfordring for SF i at blive betragtet som regeringsduelig af vælgerne, og det er derfor interessant, hvorledes SF har taget disse udfordringer op.

Ved folketingsvalget i november 2007 oplevede SF for første gang siden 1987, at stemmeprocenten steg. De fik 13 procent af stemmerne og 23 mandater i folketinget modsat valget i 2005, hvor partiet for sjette gang i træk ved et folketingsvalg var gået tilbage i stemmeprocent. Kun 6 procent af vælgerne havde stemt på partiet. (sf.dk ¶Nøgletal). Efter dette valg gik partiformand, Holger K. Nielsen af, og Villy Søvndal blev valgt som partiets nye formand. Partiet har siden haft støt fremgang både i antal medlemmer af partiet og ved valgene herefter til Folketinget, kommuner, regioner og Europaparlamentet. (sf.dk ¶Valgresultat KV09). Denne fremgang kommer samtidig med, at SF gennem de seneste år har gennemført en række ændringer i partiets politiske strategi og organisatoriske og ledelsesmæssige struktur. Desuden har flere medier og kommentatorer peget på Villy Søvndal som årsagen til den markante fremgang. Der tales

om en decideret 'Villy-effekt' (Boddum, 2008, Jyllands-Posten; Nielsen, 2008, Information) med henvisning til Villy Søvndals store popularitet. Men hvorledes er det gjort muligt, at et parti som SF i dag anses for at være regeringsdueligt, og hvordan har SF selv bidraget til denne udvikling?

1.2 Problemfelt

Der er ingen tvivl om, at SF de seneste år har haft succes med sit projekt, hvis man måler succes som fremgang for partiet. Partiet står historisk godt i meningsmålingerne og har længe set ud til at være snublende nær ministerposter. Samtidig med denne popularitet har SF rødder i den venstrefløj, som flere debattører og forskere har betegnet som værende i krise siden Berlin murens fald i 1989:

"Frem til 1980'erne var klassekampen en afgørende del af venstrefløjens politiske identitet. Men med Poul Nyrup Rasmussen som statsminister gennem næsten ti år blev klassekampen fejlet af banen på den brede venstrefløj. Til gengæld genopstod klassekampen i en ny form på højrefløjen. Indholdet er anderledes, men de retoriske figurer er forbløffende ens. Højrefløjens værdikamp står på skuldrene af klassekampen. Det, der sker i 1990'erne, er, at hovedparten af venstrefløjen annullerer klassekampens negativitet og fjendebilleder. Den toneangivende venstrefløj bliver forvalter af velfærdsstaten, og det historiske grundlag for dette samfund fejes skamfuldt ind under gulvtæppet. Velfærdsstaten bliver et alment ideal uden modsætninger eller fjender."

(Nielsen, 2010, Information).

Andre har peget på, at venstrefløjens politiske projekt i dag tegner sig diffust og famlende (Busk, 2007) og derfor efterlader venstrefløjen i en identitetskrise (Dyrberg, 2008), der har betydet, at venstrefløjen, som klassisk venstrefløj, er ved at falde helt ud af dansk politik (Lykkeberg, 2007, Modkraft.dk; Fastrup, 2007, Modkraft.dk). Hvorvidt disse 'diagnoser' af venstrefløjens tilstand er udtryk for sandhed, er ikke specialets anliggende, men derimod en inspiration og grundlaget for en umiddelbar undring, når det

sammenholdes med, at SF som et venstrefløjsparti i disse år netop oplever en markant fremgang, og at mere end halvdelen af befolkningen betegner partiet som regeringsdueligt.

Dette speciale tager sit teoretiske udgangspunkt i en poststrukturalistisk diskursanalyse inspireret af Ernesto Laclau og Chantal Mouffe. De peger i deres diskursteori på, at skabelsen af politiske identiteter altid er konstrueret i en forskelsrelation mellem et 'os' og et 'dem', og at ven/fjende – forhold er en nødvendighed i politik. (Mouffe, 2005: 2ff). Skabelsen af 'os' kan ikke ske uden at udpege et 'dem', som 'os' - identiteten er forskellige fra, og de anfører, at udpegningen af 'dem', som man står i modsætning til, er selve forudsætningen for dannelsen af identitet. (Laclau, 1990: 17). Ligeledes peger de på, at disse identiteter er diskursivt konstrueret, og derfor altid udsat for eventuelle 'brud', hvilket betegnes 'dislokation'.

Dette speciale udspringer af en interesse for dannelsen af identitet i et modsætningsforhold og en undren over, hvilken betydning dette har for SF i dag, hvor klassekampen med sine fjendebilleder og modsætninger er annulleret, hvilket ellers hidtil har været grundlaget for venstrefløjens identitet, og hvordan dette kan ses i relation til, at over halvdelen af Danmarks befolkning betegner SF som regeringsdueligt. Specialet ønsker dog ikke at undersøge, hvorfor det er gået SF så godt, eller hvordan partiet har båret sig ad. Formålet er at iagttage, hvem der i SF's diskurser udpeges som 'dem', og hvilken betydning dette har for etableringen af partiets identitet og som følge heraf de politiske og strategiske muligheder.

1.2.1 Problemformulering

Med udgangspunkt i disse indledende betragtninger vil specialet derfor være en undersøgelse af:

Hvorledes kan SF's identitet iagttages som dislokeret? Hvilke konsekvenser har dette for konstruktionen af 'dem', og konstruktionen og legitimeringen af partiets identitet? Og som følge heraf, hvilke strategiske og politiske mulighedsbetingelser giver dette?

1.3 Begrebsafklaring

Identitet: Identitet iagttages i dette speciale ikke som en på forhånd fastlagt størrelse. I forlængelse af den diskursteoretiske tilgang, som vil blive anvendt i specialet, vil identitet blive iagttaget som en konstruktion i kraft af meningstilskrivningen i diskursen.

Dislokeret¹: Begrebet dislokation betegner, at en diskurs er 'ude af led' og blevet 'rystet', og henviser til de begivenheder, som bryder med en eksisterende identitet eller diskurs, men som ligeledes giver mulighed for dannelsen af nye diskurser og identiteter.

Mulighedsbetingelser: Mulighedsbetingelser henviser i forlængelse af specialets diskursteoretiske tilgang til, at meningstilskrivningen i diskursen på en og samme gang både muliggør og betinger aktørernes handlerum.

1.4 Projektdesign

Specialet er bygget op på følgende måde for at besvare ovenstående problemformulering:

Kapitel 2 vil præsentere specialets analysestrategi, empiri og metode. Her vil der blive redegjort for specialets teoretiske grundlag, og hvordan dette vil blive operationaliseret i analyserne. Ligeledes vil specialets empiri og indsamlingsmetoden blive introduceret, samt en kritisk refleksion over disse valgs konsekvenser for specialets udsigelseskraft.

Kapitel 3 består af tre analysedele. *Analysedel 1* vil være en analyse af, hvilke(n) begivenhed(er), der i SF's diskurser konstrueres som en dislokation af partiets identitet. *Analysedel 2* vil være en analyse af, hvilke konsekvenser dislokationen har for etableringen af en grænsedragning til partiets konstitutive ydre, og hvorledes der kan iagttages en transformation heraf. Slutteligt vil *Analysedel 3* være en analyse af, hvilke

¹ Dette begreb vil blive uddybet yderligere i 'Introduktion til diskursteorien'.

reartikulationsforsøg der i kraft af dislokationen kan iagttages i SF's diskurser, og hvilken betydning dette har for konstruktionen og legitimeringen af partiets identitet. Samt pege på en forskydning i SF's grænsedragning fra en ydre til en internaliseret grænse.

Kapitel 4 vil være en diskussion af de strategiske og politiske mulighedsbetingelser, der følger af partiets reartikulationsforsøg som et 'regeringsdueligt' parti, og den internaliserede grænsedragning. Ligeledes vil det blive diskuteret hvorvidt SF's reartikulationsforsøg kan iagttages som et hegemonisk projekt.

Kapitel 5 udgør specialet konklusion og vil således samle op på analyserne og derved svare på specialets problemformulering.

2 Analysestrategi

Dette kapitel vil indledningsvis give en introduktion til begrebet 'analysestrategi', som har konsekvenser for det, der iagttages i analysen, og den måde, hvorpå det iagttages, samt til specialets videnskabsteoretiske ståsted. Dernæst præsenteres specialets teoriapparat i form af Ernesto Laclau og Chantal Mouffes diskursteori, som sætter rammerne for analysen. Herefter vil specialets empiri blive præsenteret og afgrænset og metoden for empiriindsamlingen vil blive lagt frem. Desuden vil der være en kritisk refleksion over specialets udsigelseskraft på baggrund af mine valg, og endelig vil jeg operationalisere og konditionere de teoretiske begreber til brug for analyserne.

2.1 Hvad er analysestrategi?

Analysestrategi er navnet for den praksis "der består i at skabe det videnskabelige blik, så det sociales emergens bliver iagttageligt." (Esmark, Laustsen & Andersen, 2005: 7). Analysestrategien er ikke en række metoderegler, men er en strategi for, hvordan specialets genstandsfelt konstrueres som analysegenstand. Analysestrategi "vedrører formningen og konditioneringen af det blik, i hvilket det sociales tilbliven bliver synligt som videnskabelig genstand." (Esmark et al., 2005: 10). Den analysestrategiske tilgang spørger ikke til genstanden for analysen, som en på forhånd given størrelse, men spørger derimod til, hvordan den bliver til i iagttagelsen. Analysestrategien foretager således en videnskabsteoretisk forskydning fra ontologi til epistemologi. (Andersen, 1999: 9-13). Denne videnskabsteoretiske forskydning dækker også over et spring fra første til anden ordens iagttagelser, idet analysestrategien ikke iagttager genstanden, men andres iagttagelser af genstanden. Analysestrategien er således "en strategi for, hvordan man som epistemolog konstruerer andres iagttagelser, som objekt for egne iagttagelser med henblik på at beskrive, hvorfra de selv beskriver." (Andersen, 1999: 14). Med udgangspunkt i disse overvejelser lægges i de følgende afsnit analysestrategien for specialet frem, men først vil specialets videnskabsteoretiske ståsted dog blive præsenteret.

2.2 Videnskabsteori

Analyserne i dette speciale vil som tidligere nævnt være udformet som en poststrukturalistisk diskursanalyse² med udgangspunkt i Ernesto Laclau og Chantal Mouffes diskursteori. Jeg vil derfor i dette afsnit redegøre for den poststrukturalistiske erkendelsesinteresse.

Poststrukturalisme har som navnet antyder sin oprindelse i strukturalismen, men 'post' betegner ikke et egentligt brud med strukturalismen, men snarere en videreudvikling. Den strukturalistiske tradition har sit udgangspunkt i Ferdinand de Saussures "Cours de linguistique général." (Esmark et al., 2005: 12). Saussure gør op med den nominalistiske sprogforståelse af, at ord blot henviser til på forhånd givne ting i verden. Det forholder sig lige omvendt, mener Saussure. Ordet eller tegnet har kun en betydning i sin relation til andre tegn, som det er forskelligt fra. (Hansen, 1996: 90). Hos Saussure er sproget således ikke blot et mærkat, men det får en betydningsbærende rolle i meningsskabelsen i samfundet generelt. Sprogets grundlæggende elementer er for Saussure tegn. (Howarth, 2005: 58). Dette deler han op i det betegnende (le signifiant) og det betegnede (le signifié). (Esmark et al., 2005: 15), altså mellem udtryk og indhold. Betegneren kan fx være lydbilledet 'K-O', mens det betegnede er begrebet eller forestillingen om en 'KO'. Saussure hævder, at der er et arbitrært forhold mellem betegner og betegnet, altså at det er tilfældigt, hvilken betegner der knyttes til det betegnede. Dette ses bl.a. ved, at der findes forskellige udtryk for det samme på forskellige sprog. (Hansen, 1996: 91).

Poststrukturalismen bevarer sproget i en centrale rolle, men afviser Saussures tanke om, at sproget skulle være en uforanderlig struktur, der har et fast centrum, hvorfra mening kan tilskrives. Poststrukturalismen peger derimod på, at strukturen netop er uden et fast centrum, og det er denne åbne struktur som betegnes diskurs. (Esmark et al., 2005: 27). Uden et fast centrum for diskursen kan det betegnende og det betegnede glide i forhold til hinanden, og vi får det, der kaldes flydende tegnere. (Ibid.). Fikseringen af mening i en poststrukturalistisk sammenhæng kræver stadig et centrum, men til forskel fra

² Det er værd at bemærke, at de filosoffer og sprogforskere, man betegner som poststrukturalister aldrig selv har brugt denne betegnelse. Betegnelsen er opstået i den engelsk talende verden for at betegne ganske forskellige intellektuelle strømninger i Frankrig. (Hansen, 1996: 89).

strukturalismen er poststrukturalismen af den overbevisning, at et sådant forsøg altid vil slå fejl. (Esmark et al., 2005: 28). Men det betyder dog ikke at forsøget ikke gøres, og faktisk bliver spørgsmålet om, hvad der opstår som centrum i diskursen, et af de mest grundlæggende spørgsmål i en poststrukturalistisk analyse. (Ibid.). Som en konsekvens af de flydende betegnelser og diskursens åbne struktur, tager diskursteorien afstand fra et ontologisk blik, hvor genstandsfeltet har en essens i sig selv. Derimod anlægger den poststrukturalistiske diskursteori et epistemologisk blik, hvor ingen essens på forhånd er givet. (Andersen 1999: 13). Med diskursbegrebets flydende og kontingente karakter vil der derfor aldrig være en objektivt, underliggende sandhed, som man kan henvise til som årsagsforklaring. (Jørgensen og Phillips, 1999: 17).

2.3 Introduktion til diskursteorien

Som det fremgår af de forrige afsnit i analysestrategien, spørger dette speciale ikke til SF som en på forhånd given størrelse med en uforanderlig identitet, men iagttager derimod tilblivelsen af SF's identitet i selvbeskrivelsen i relation til det konstitutive ydre. For at undersøge, hvordan SF's identitet bliver til i diskursen benytter specialet sig af et diskursteoretisk blik med udgangspunkt i Ernesto Laclau og Chantal Mouffes diskursteori. Dette valg vil begrundes i det følgende.

Laclau og Mouffes diskursteori trækker på den poststrukturalistiske påstand om, at betegner og betegnet ikke står i et fast forhold til hinanden, men flyder, og dette overfører Laclau og Mouffe til deres diskursteori og viser, hvordan den diskursive meningsdannelse sker i forskydninger i betegnelsen af det betegnede. (Andersen, 1999: 94). Diskurser iagttages således som aldrig tilendebragte kampe om at fiksere betydning til flydende elementer, der kun opnår sin mening i relationen til andre elementer. Diskurser ses nemlig som "mængder af udsagn i bestemte indbyrdes relationer." (Jensen & Hansen, 2002: 14). Det bliver således diskursanalysens formål "at kortlægge de processer, hvori vi kæmper om, hvordan tegnenes betydning skal fastlægges." (Jørgensen, 1999: 36). Laclau og Mouffe sonder mellem diskurs og diskursivitet, der er et skel mellem flydende og (midlertidig) fikserede relationer. Når man således iagttager diskurser, iagttager man, hvordan der i diskursen søges fastlagt en midlertidig betydning eller mening til et bestemt

element. Denne meningstilskrivning i diskursen ekskluderer samtidig andre mulige meningstilskrivninger. Der opstår således en grænse mellem et 'indre' og et 'ydre', som Laclau betegner 'det konstitutive ydre'³. (Laclau, 1990: 17). Dette ydre er netop konstitutivt for diskursen, da diskursen skabes i relation hertil og er både diskursens mulighed og umulighed. (Laclau, 2002: 136).

Fikseringen af betydningselementer i diskursen er som sagt kun midlertidig, og der er derfor ikke nogen forestilling om, at betegner og betegnet har et fast forhold til hinanden. Forholdet mellem elementerne er kontingent, og man kan således sige, at fikseringen af betydningselementer ikke er en nødvendighed, kun en mulighed. Det bliver således også diskursanalysens formål at vise tingenes kontingente karakter. (Andersen, 1999: 92). Hos Laclau og Mouffe vedrører diskursteorien ikke kun sproglige fænomener. Deres teori er en teori om det sociale, og den skelner ikke mellem diskursive og ikke-diskursive fænomener. (Laclau & Mouffe, 2002: 54). Alle sociale praksisser forstås som diskursive hos Laclau og Mouffe, men det betyder dog ikke, at alt reduceres til sprog, men det betyder, at den materielle virkelighed kun kan forstås gennem diskursen. (Laclau & Mouffe, 1985: 108). Ligesom med de sproglige tegns glidninger forsøges de sociale handlinger holdt fast, uden dog nogensinde at lykkes helt, og "de reproducerer og forandre således de gængse betydningstilskrivninger." (Jørgensen & Phillips, 1999: 47). Laclau og Mouffes diskursteori bliver således en teori om det politiske, fordi reproduktion og forandring af betydning for dem er politiske handlinger, idet de definerer politik som "det øjeblik, hvor uafgørbare strukturer, der kræver en afgørelse eller en lukning, partielt bliver sat fast." (Andersen, 1999: 92). Det politiske er altså den måde, hvorpå vi konstituerer det sociale, som udelukker andre måder. (Jørgensen & Phillips, 1999: 47).

Laclau og Mouffe har deres teoretiske rødder i en strukturel marxisme, men er grundlæggende *postmarxister*. (Hansen, 2005: 178). De fastholder i deres teoriudvikling marxismens fokus på magt og konflikt, men videreudvikler hegemonibegrebet i en poststrukturalistisk retning. Dette får konsekvenser for det hegemoniske projekts centrum, for som beskrevet i den videnskabsteoretiske gennemgang er det

³ Laclau definerer grænsen til diskursens konstitutive ydre som antagonistisk, og dette begreb vil blive forklaret i det følgende afsnit 'Antagonisme og identitet'.

poststrukturalismens væsentligste påstand, at diskurser er uden et egentligt fast centrum. Laclau og Mouffe gør således op med den strukturelle marxisme, idet de mener, at "etableringen af det center, som det hegemoniske projekt søges realiseret omkring, er et resultat af pragmatiske forsøg og ikke underliggende objektive positioner." (Hansen, 2005: 179). Konstruktionen af hegemoniske projekter kan således forstås som en stadig kamp om at fastlægge centrum for diskursen. I stedet for diskursens 'åbne' struktur taler Laclau om dislokerede⁴ strukturer, og det er disse, der er både muligheden og umuligheden for etableringen af et diskursivt centrum (Esmark et al., 2005: 29), da de leder til et brud på den oprindelige struktur, men også giver mulighed for skabelsen af en ny. Diskursanalysens formål bliver at følge hegemoniske projekters midlertidige stabilisering om et centrum, der midlertidigt kan holde dislokationen i skak, men altid er dømt til at bryde sammen under nye dislokationer. (Ibid.).

Laclau og Mouffes udvikling af en overordnet diskursteori har siden udgivelsen af deres afgørende værk "Hegemony and Socialist Strategy" (Laclau og Mouffe, 1985) stået stærkest hos Laclau, mens Mouffes arbejde herefter overvejende har haft fokus på udarbejdelse af en radikal demokratiteori (Hansen, 2005: 177) og en videreudvikling af Carl Schmitts tanker om ven/fjendeforhold i politik⁵. Som nævnt ovenfor henviser Laclau og Mouffe til, at skabelsen af politiske identiteter altid er konstrueret i en eksklusion af et 'ydre', som konstrueres i forskel til identiteten. (Laclau, 1990: 17). Denne videreudvikling af ven/fjendeforhold i politik, vil i specialet blive analyseret som et forhold mellem 'os' og 'dem'.

Med begreberne fra Laclau og Mouffes diskursteori får jeg mulighed for at iagttage SF's selvbeskrivelse som et udtryk for en dislokation af partiets identitet og SF's efterfølgende forsøg på at etablere et nyt centrum/tomt udtryk for det hegemoniske projekt. Det giver mig ligeledes lejlighed til i forlængelse heraf at iagttage konsekvenserne af dette for konstruktionen af relationen mellem diskursen og den konstitutive ydre.

⁴ Dette begreb vil blive uddybet yderligere i det følgende teoriansnit.

⁵ Dette vil blive uddybet yderligere i afsnittet 'Dislokationen'.

Det er det følgende teoriafsnits formål at præsentere de af diskursteoriens begreber, som anvendes i analyserne. Den teoretiske gennemgang vil ikke være en udtømmende redegørelse for hele Laclau og Mouffes teoretiske arbejde, men vil med afsæt heri introducere til de væsentlige begreber til brug for analyserne.

2.3.1 Hegemoni

Hegemonibegrebet står centralt i Laclau og Mouffes teori og er inspireret af Antonio Gramsci, der betegner hegemoni som "den herskende konsensus i samfundet." (Jørgensen & Phillips, 1999: 43). Hegemoni er ifølge Laclau "som at skrive i vand. Det er umuligt, ustabilt og sårbart, men alligevel noget der til en vis grad kan opnås." (Madsbjerg, 2002: 243; Andersen, 1999: 97). Hegemoni knyttes til antagelsen om diskursens helt eller delvist flydende karakter og er betegnelsen for aldrig tilendebragte forsøg på at skabe en fiksering, der altid vil være truet. (Andersen, 1999: 97; Laclau & Mouffe, 1985: 107). Når man kan tale om hegemoni i en altid flydende diskurs, skyldes det, at diskursen er delvist sedimenteret, hvilket vil sige, at en given strukturel orden (for en stund) stabiliseres. (Hansen, 2005: 180). Hegemoni opstår, når der rundt om et eller flere nodalpunkter⁶ i diskursen knyttes en mængde flydende betegnelser også kaldet momenter, som får deres mening gennem tilknytningen til nodalpunktet. (Laclau & Mouffe, 1985: 136). I analysedel 3 vil analysen af SF's konstruktion af partiets identitet være en iagttagelse af, hvorledes momenter søges fastlagt til den tomme betegnelse 'regeringsduelig'. Nodalpunktet eller det tomme udtryk er et privilegeret tegn i diskursen, som er med til at stoppe tegnenes glidninger (Andersen, 1999: 90), idet det tømmes for mening og dermed giver mulighed for det hegemoniske projekts egen indholdsudfyldelse. "Et tomt udtryk er begrebet for en partikularitet, for en del af helheden, der 'træder frem' og kommer til at repræsentere ikke bare sig selv, men netop helheden. Dermed bliver den pågældende partikularitet en form for 'tomt centrum', der organiserer artikulationen af de elementer, der indgår i diskursen." (Hansen, 2005: 187). Det tomme udtryk står som det universelle i diskursen, mens momenterne, som søges fastlagt til det tomme udtryk, står som det partikulære. Der står således altid en potentiel kamp mellem partikulariteterne om at indtage det universelles plads og udgøre meningsindholdet i det

⁶ I Laclaus senere arbejde også kaldet 'tomt udtryk' eller 'tom betegnelse' ('empty signifier'). (Laclau, 2002).

hegemoniske projekt. I analysen anvendes begrebet 'tomt udtryk', og det iagttages, hvordan dette centrum i diskursen får mening gennem den indholdsudfyldning, der finder sted i diskursen. Sedimenteringen i diskursteorien viser ikke tilbage til en dybereliggende objektivitet som fx klassepositioner, men skyldes det tomme udtryks evne til at betegne meningsindholdet i det hegemoniske projekt, da det netop er tomt. (Hansen, 2005: 181). Det hegemoniske projekt vil dog altid være ustabil, for hvis en bestemt diskurs, for eksempel arbejdermobilisering, opnår 'succes' med at præsentere egne mål som 'frigørelse' generelt, og dette bliver målet for samfundet generelt "bliver det også en inskriptions-overflade, hvorpå enhver frigørende kamp bliver udtrykt." (Laclau, 2002: 144). Det, der har forenet disse mål, truer med at tømme det for dets oprindelige indhold. "Som et resultat af selve dens succes, tenderer den hegemoniske operation derfor mod at bryde sin forbindelse med den kraft, som var dens oprindelige hjælper og protegé." (Laclau, 2002: 145). Hegemoniet er således altid ustabil og beror på en grundlæggende flertydighed.

2.3.2 Dislokation og ækvivalens

Denne ustabilitet og flertydighed i hegemoniet betyder, at det potentielt altid kan 'rammes' af en dislokation. Dette betegner, at diskursen 'rystes' og er 'ude af led', og begrebet henviser til de situationer, som danner udgangspunkt for etableringen af nye hegemoniske projekter. (Hansen, 2005: 180; Howarth, 2000: 160). En dislokation er netop defineret som en begivenhed, der på den ene side truer en eksisterende identitet og skaber et brud på den, men på den anden side er det fundament, på hvilket nye identiteter og hegemoniske projekter kan skabes. (Laclau, 1990: 39). SF's formandsskifte kan analyseres som en dislokation, da det gør op med en eksisterende identitet i partiet og giver anledning til, at SF herefter konstruerer sig selv på en ny måde. Identifikationen af dislokationer bliver ofte startskuddet på diskursanalysen, da det er her feltet åbnes for nye diskursive kampe, og således giver dislokationen af SF's identitet mulighed for at iagttage, hvorledes et nyt hegemonisk projekt søges fastlagt i diskurserne om SF. (Hansen, 2005: 184).

I forlængelse af dislokationen opstår der i diskursen processer af artikulation, som søger at 'lukke hullet' efter dislokationen og skabe ny sedimentering. "[A]rtikulation [bruges] om enhver praksis, som etablerer en relation mellem elementer, således at deres identitet modificeres som følge af denne artikulatoriske praksis." (Laclau & Mouffe, 2002: 52). Artikulation betegner altså den proces, hvor forskellige størrelser, som ikke har noget nødvendigt forhold til hinanden, kædes sammen på nye måder, hvorved betydningen forandres. (Hansen, 2005: 180). Denne sammenkædning af momenter betegnes ækvivalens. Analysen af konstruktionen af SF's identitet i forlængelse af dislokationen er således en reartikulation af partiets identitet, og analysen heraf er en analyse af de momenter, som i relation til 'regeringsduelig' som tomt udtryk artikuleres som ækvivalente. Ækvivalenskæder er kendetegnet ved, at de momenter, der artikuleres, kan erstattes af hinanden i konfrontation med et truende ydre. De ækvivalerede momenter opnår deres mening i relation til diskursens tomme udtryk, og de tilskrives herved en bestemt værdi til forskel fra andre objekter. Ved denne sammenkædning ophæves differensen mellem de sammenknyttede momenter, og der konstrueres hermed en diskursiv enhed i modsætning til diskursens ydre. (Laclau & Mouffe, 2002: 81-82).

2.3.3 Antagonisme og identitet

Antagonismer skal forstås i relation til ækvivalenslogikken og dækker over et diskursivt modsætningsforhold mellem to identiteter eller mellem diskursen og dens konstitutive ydre, som tidligere nævnt. De momenter som samles i ækvivalenskæden relateres ikke kun til hinanden i forhold til den tomme betegnelse, men også som en oppositionel handling mod et ydre. Forbindelsen mellem de mange modsatrettede krav etableres således ikke kun positivt, fordi deres konkrete mål står i indre forbindelse med hinanden, men fordi de alle ses som ækvivalente i konfrontation mod et antagonistisk ydre. (Laclau, 2002: 140). Kun i det omfang, at dette ydre bliver udtryk for en ren trussel, for ren negativitet, kan der etableres en grænse mellem diskursen og dens konstitutive ydre. (Laclau, 2002: 138). Antagonismen kan iagttages, når en fuldbyrdelse af den ene identitet medfører den andens undergang. "Alle antagonismer forudsætter en modsigelsesrelation på det diskursive niveau, i hvilken den ene pols realitet er ren og skær negation af den anden." (Laclau & Mouffe, 1997: 127-128).

Som Mouffe peger på, kan der kun eksistere identitet, når den konstrueres som en forskel og hun videreudvikler her Carl Schmitts tanker og nødvendigheden af ven/fjendeforhold i politik. (Mouffe, 2003: 119). Iagttagelsen i analysedel 3 af SF's identitetskonstruktion vil således kigge på, hvorledes meningstilskrivningen til SF som et regeringsdueligt parti sker i en grænsedragning til diskursens konstitutive ydre, mellem et 'os' og et 'dem', og hvorvidt denne relation konstrueres i et antagonistisk forhold. Konstruktionen af identitet eller det hegemoniske projekt dannes således i en antagonistisk relation, og det bliver således klart, at identiteter aldrig har en objektiv essens, men først får denne tilskrevet i mødet med en anden. (Laclau & Mouffe, 2002: 41). I analysen anvendes betegnelsen 'identitetskonstruktioner' om de identiteter SF tilskrives i diskursen. Et nærliggende begreb for dette hos Laclau og Mouffe er 'subjektposition', som er et begreb for de positioner eller man kunne sige de prædikater, som forskellige diskurser tildeler aktører, for eksempel 'kvinde', 'mor' eller 'arbejdsløs'. (Hansen, 2005: 181). Jeg anvender dog betegnelsen 'identitetskonstruktion' i denne specifikke analyse af SF's identitet, da jeg opfatter subjektpositioner som mere generelle positioner i samfundet. Jeg betragter identiteten netop som konstrueret og forstår derved, på samme måde som det gør sig gældende for subjektpositioner, at identiteten bliver til gennem diskursive positioneringer og har således ikke nogen essens herudover.

I de ovenstående afsnit er der redegjort for det teoretiske valg til belysning af specialets problemformulering, og i det følgende vil specialets empiri blive lagt frem.

2.4 Konstruktionen af SF som empirisk case

Specialets empiriske case tager som nævnt udgangspunkt i SF og ønsker at undersøge, hvorledes en dislokation af partiets identitet har haft konsekvenser for konstruktionen af det konstitutive ydre og for reartikulationen af partiets identitet. Til besvarelse af dette anvendes der tre typer empiri, som vil blive præsenteret i de følgende afsnit, samt metoden for indsamlingen og behandlingen af denne empiri. Først vil SF's historie dog kort blive skitseret.

2.4.1 SF's historie⁷

Socialistisk Folkeparti (SF) blev stiftet i 1959 af Aksel Larsen, der var forhenværende medlem af Danmarks Kommunistiske Parti (DKP). De nye medlemmer af SF kom i begyndelsen hovedsageligt også fra DKP, og målet for SF var at indføre socialistiske samfundsforandringer. Ved Folketingsvalget i 1960 blev SF valgt ind med 11 mandater. I årene efter partidannelsen forsøger SF at trække Socialdemokratiet til venstre for at skabe et arbejderflertal, hvilket lykkedes, og ved valget i 1966 dannedes der for første gang et rødt flertal 'Det røde kabinet'. Dette ender dog med intern splittelse i SF, og i 1967 bryder medlemmer af SF ud og danner Venstresocialisterne (VS), og SF og Socialdemokratiet mister flertallet i Folketinget. Op gennem 70'erne begynder SF at positionere sig som et alternativ til Socialdemokratiet, og modstanden mod EF vokser. SF bliver i løbet af 80'erne og 90'erne et bredere venstrefløjsparti, samtidig med at modstanden mod EF mindskes og partiets miljøprofil opprioriteres. Fra 1994 til 2001 er SF støtteparti for forskellige socialdemokratisk ledede regeringer. Fra midten af 80'erne og til valget i 2007 falder SF's vælgertilslutning valg for valg, men ved valget i 2007, efter at Villy Søvndal er blevet formand for partiet i 2005, opnår SF sit bedste valgresultat i mere end 20 år med 23 mandater i Folketinget. På SF's landsmøde i 2009 vedtages en organisationsændring, der medfører, at partiets forretningsudvalg og 45 mand store hovedbestyrelse erstattes af en mindre landsledelse med 17 medlemmer og et kontaktråd bestående af 175 medlemmer.

2.4.2 Præsentation og afgrænsning af empirien

Specialets empiriske grundlag udgøres helt overordnet af tre typer empiri: politiske programmer produceret af SF; interviews med medlemmer af SF og artikler om SF.

⁷ Kilde: sf.dk ¶ Historie.

2.4.2.1 Programmer

Til at belyse, hvilke konsekvenser dislokationen af SF's identitet har haft for konstruktionen af det konstitutive ydre, anvendes SF's princip- og perspektivprogram fra 2003 (Bilag 1), SF's reformprogram fra 2009 (Bilag 2) og partiets arbejdsplan 2010-2012 (Bilag 3). SF vedtog sit første principprogram på partiets landsmøde i 1963, og programmet er siden blevet revideret på partiets landsmøde i 1980, 1991 og 2003. (Arbejdermuseet.dk, 2010, ¶ Partiprogrammer). Aktuelt er der planer om at vedtage et nyt principprogram i 2012. (SF's arbejdsplan 2010-2012). På partiets landsmøde i 2009 blev der vedtaget et reformprogram, som skulle supplere princip- og perspektivprogrammet, og være et mere konkret redskab i SF's bestræbelser på at komme i regering. Arbejdsplanen blev vedtaget på SF's landsmøde i foråret 2010 og beskriver, hvilke områder SF skal fokusere på og arbejde med i årene 2010-2012.

Disse tre programmer er først og fremmest valgt som det empiriske grundlag for analysedel 2, da de i dag er de gældende programmer og grundlaget for SF's politik. Men de er også valgt, fordi vedtagelsen af reformprogrammet i 2009 trak overskrifter i medierne som "SF gør op med revolutionen" (Ritzau, 2009 a) og "Opgøret med arvesølvet" (Ritzau, 2009 b). Mediernes dækning af reformprogrammet som et opgør med SF's historie, har givet anledningen til i dette speciale at undersøge, hvorvidt der kan iagttages en forskydning i grænsedragningen mellem 'os' og 'dem' i form af et 'før' og 'nu'. Iagttagelserne i disse programmer er blevet sammenholdt med udtalelser fra specialets interviewpersoner, som på den ene eller anden måde har forholdt sig til enten princip- og perspektivprogrammet og reformprogrammet eller mere generelt til 'os'/'dem'-konstruktioner. Disse interviews vil blive uddybet i det følgende.

2.4.2.2 Kvalitative interviews

Som en del af empirien har jeg valgt at foretage kvalitative interviews med medlemmer af SF. "Formålet med det kvalitative interview er at indhente beskrivelser af den interviewedes livsverden med henblik på fortolkninger af meningen med de beskrevne fænomener." (Kvale, 1994: 41). Disse interviews har givet mig mulighed for at iagttage

artikulationer ikke blot om SF eller af SF tilgængeligt for offentligheden, men også internt i SF, som jeg ikke ville have haft mulighed for at tilvejebringe på anden vis. Denne form for kvalitativ empiri indfanger informantens individualitet i undersøgelsen, og i modsætning til den kvantitative metode udvælges empirien ud fra, om den er illustrativ snarere end repræsentativ. (Bjerg, 2006: 23). I udvælgelsen af informanter har jeg ønsket at skabe en så bred sammensætning som muligt i forhold til både køn, alder og position i partiet for at få flest mulige aspekter med, og jeg har således ikke ønsket at snævre feltet ind til for eksempel 'kun' at dække folketingspolitikere. De interviewede er *Emilie Turunen*, Europaparlamentsmedlem; *Holger K. Nielsen*, MF'er, forsvars- og medieordfører, tidligere formand for partiet; *Pia Olsen Dyhr*, MF'er, EU- og forbrugerordfører; *Ane Laursen*, medlem af kommunalbestyrelsen i Glostrup kommune; *Henning Richard Jensen*, menigt medlem af SF. Den anvendte metode for disse interviews har været en semistruktureret tilgang ud fra en interviewguide. (Bjerg, 2006: 23; Kvale, 2007: 133ff). Dette betyder, at jeg har sat rammerne for interviewet, men samtidig har det givet de interviewede mulighed for at styre interviewet ind på noget potentielt interessant, som jeg ikke på forhånd havde kendskab til. Man må ved denne metode for empiriindsamling være sig bevidst, at man "ikke bare står uden for genstandsfeltet, men derimod virker aktivt ind i det og er en medspiller i produktionen af data." (Bjerg, 2006: 24). Forskerens medskabelse i frembringelsen af empirien kan i interviewsituationen ses ved det, Kvale betegner som den 'mellemmenneskelige situation'. (Kvale, 1994: 45). Situationen i et interview er en interaktion mellem to mennesker, som agerer i forhold til hinanden og gensidigt påvirker hinanden. Jeg er således bevidst om, at mine interviews er en konstruktion, og at udformningen af disse ville have været anderledes, hvis en anden havde foretaget interviewet med de valg, denne måtte have truffet.

Udover disse nævnte informanter er en række andre, især folketingsmedlemmer, blevet spurgt om interviews, men har af forskellige årsager takket nej. For alligevel at kunne inddrage nogle af disse personers udtalelser, har jeg derfor i min analyse anvendt interviews bragt i medierne med yderligere tre personer: *Thor Möger Pedersen*, næstformand og tidligere strategisk rådgiver for SF; *Ole Sohn*, finansordfører; *Margrete Auken*, Europaparlamentsmedlem, tidligere MF'er. Da jeg ikke selv har foretaget disse interviews er metoden herfor mig heller ikke bekendt. Disse interviews omhandler i de

enkelte tilfælde særlige temaer, som journalisten søger uddybet, og jeg er mig således bevidst, at også disse er en konstruktion ud fra kriterier om nyhedsværdi, som jeg ikke har nærmere kendskab til i det enkelte interview⁸. I et forsøg på at afhjælpe dette, anvendes der i analyserne kun direkte citater af de interviewede personer og ikke journalistens egen tolkning heraf.

Både princip- og perspektivprogram, reformprogram og arbejdsplan samt transskriberinger⁹ af interviews er vedlagt i bilag på den medfølgende CD.

2.4.2.3 Artikler

De ovennævnte typer empiri er udtalelser eller dokumenter konstrueret af SF om SF. Disse udgør den primære empiri for specialet, da jeg har valgt at afgrænse mig til at iagttage SF's selvbeskrivelser af partiets identitetskonstruktion. Jeg har dog også enkelte steder i analyserne valgt at inddrage medieartikler som repræsentanter for mediediskurser om SF's identitet, da jeg i kraft af min diskursteoretiske tilgang betragter diskurser som relationelle. Disse artikler skal således ikke ses som 'sandhedsvidner' på, at SF's egne identitetskonstruktioner er 'sande', da jeg netop i kraft af min tilgang ikke iagttager mit genstandsfelt som et, der eksisterer forud for min konstruktion, og jeg skal derved heller ikke afdække en 'sandhed', men derimod en objektivitet i diskursen. Artiklerne står derfor som repræsentanter for den bredere diskurs, som SF's identitet konstrueres i relation til. I forhold til disse medieartikler er det, som ovenfor nævnt, vigtigt at være bevidst om, at de bragte artikler er en selektion og vinklet efter kriterier jeg ikke kender til, og således er en del af min konstruerede empiri foretaget på baggrund af mediernes konstruktion.

Den primære interesse har dog stadig været at iagttage SF's egne konstruktioner, da dette giver en særlig mulighed for at iagttage, hvorledes dette anvendes strategisk¹⁰ i

⁸ Undersøgelser peger på, at det ikke alene er de journalistiske nyhedskriterier, der kan forklare nyhedsudvælgelsen, og jeg har således i forhold til de enkelte artikler ingen indsigt i, hvilke kriterier, der har gjort sig gældende for nyhedsværdien i det enkelte interview. (Schultz, 2005).

⁹ Da mine interviews foreligger i bilag som transskriberinger henvises der i analysen til sidetal i bilaget og således ikke minuttal.

forhold til partiets politiske mulighedsbetingelser, og empirien herfor udgør derfor langt størsteparten af den analyserede empiri.

2.4.3 Empiribehandling

Det styrende princip for behandlingen af empirien har været de spørgsmål, som søges besvaret i problemformuleringen. Behandlingen af empirien har således været forskellig, afhængig af, hvilket blik jeg har anlagt på den enkelte analyse.

Behandlingen af de interviews, der anvendes i analyserne, er sket gennem tre gennemlæsninger. Den første gennemlæsning havde primært fokus på at markere alt, hvad der blev artikulert i relation til SF's identitet. I anden gennemlæsning blev det med markeringerne fra den første gennemlæsning tydeligt, at en stor del af artikulationerne italesatte et 'før' og et 'nu'. Dette førte i en tredje gennemlæsning til en fokusering på, hvilke(n) begivenhed(er) der blev italesat som et grundlag for et skel mellem 'før' og 'nu', altså som en dislokation, og således hvilken tom betegner der i diskursen repræsenterede en eventuel ny identitet, og hvilke momenter, der blev knyttet hertil. Gennemlæsningen af SF's politiske programmer var mere stringent og var struktureret af et blik for 'os'/'dem'-konstruktioner. Behandlingen af de anvendte artikler blev foretaget efter, at jeg havde læst mine interviews, og jeg har således i min gennemlæsning af artiklerne været styret af den viden, jeg allerede havde fra mine interviews, og kunne iagttage, at langt hovedparten af artiklerne havde samme meningstilskrivelse til den tomme betegner som interviewene. En nærmere operationalisering og konditionering af de teoretiske begreber vil blive lagt frem i afsnittet 'Operationalisering og konditionering'. De citater, der anvendes i analyserne, er valgt med henblik på at udtrykke diskursens samlede sprogbrug, og skal således ses som repræsentative eksempler på diskursen. Ligeledes taler citaterne for sig selv, og der er således ikke skelet til, hvem der udtaler sig, men udelukkende om artikulationen giver indtryk af den samlede meningstilskrivning i diskursen.

¹⁰ Begrebet strategi i en diskursiv sammenhæng og SF's strategiske og politiske mulighedsbetingelser vil blive diskuteret i afsnittet 'Diskussion af SF's strategiske og politiske mulighedsbetingelser'.

I mit valg og afgrænsning af empiri sætter jeg betingelser for, hvad der vil træde frem for mit blik, og hvad der ikke vil. SF som en case til besvarelse af min problemformulering må derfor betragtes som konstrueret grundet mine valg af blandt andet teori, interviews, avisartikler og programmer. Jeg har dog i de ovenstående afsnit beskrevet disse valg med den ambition at videnskabeliggøre mine analyser og gøre det så klart som muligt for læseren at se, på hvilken baggrund mine resultater er fremkommet.

2.5 Specialets udsigelseskraft

På baggrund af gennemgangen af specialets teori og empiri vil jeg i det følgende kort diskutere specialets udsigelseskraft. De resultater, der fremkommer på baggrund af specialets analyser, er frembragt diskursivt, i kraft af specialets poststrukturalistiske ståsted og den epistemologiske præmis om, at virkeligheden ikke forudsættes på forhånd. De kan således ikke siges at være et udtryk for hverken virkelighed eller sandhed, og der kan således ikke siges noget om verden i sig selv. Dette er imidlertid heller ikke specialets interesse, men derimod udelukkende at vise, hvorledes SF tilskriver mening til sin identitet i kraft af dislokationen. SF's reartikulationsforsøg iagttages som en diskursiv konstruktion, og det iagttages, hvilke muligheder denne konstruktion giver. Det er således ikke interessant, hvorvidt dette reartikulationsforsøg er et udtryk for 'sandheden'. Specialet vil ligeledes i kraft af den poststrukturalistiske tilgang ikke have udsigelseskraft om, *hvorfor* meningen i diskursen fastlægges som den gør, men derimod om, *hvordan* meningen fastlægges, og hvilke konsekvenser det har for aktørernes mulighedsrum. Der kan således ikke peges på en kausalitet i meningstilskrivningen, hvilket også betyder, at specialet ikke har udsigelseskraft om endegyldige sammenhænge mellem meningstilskrivningen og de politiske og strategiske muligheder, men der kan alene peges på en sandsynlighed i sammenhængen.

De resultater, der kommer frem i analyserne frembringes i kraft af mine analysestrategiske valg af teori og empiri, da det er denne udvælgelse, der konstruerer de iagttagelser, som kan identificeres i analyserne. I mit valg af teori og konditioneringen heraf skaber jeg et bestemt blik for emergensen i diskursen, og således vil bestemte ting dukke op for mit blik, mens andet vil forblive uset. Min analyse af SF's identitet er i kraft af

det diskursteoretiske vilkår om midlertidig fiksering et øjebliksbillede af, hvorledes SF's identitet meningstilskrives i diskursen. Som al anden diskurs kunne tilskrivningen af mening potentielt se anderledes ud, og er således kontingent. I min analyse af SF's reartikulationsforsøg er 'regeringsduelig' et tomt udtryk for den diskurs, jeg iagttager. Når der således i specialet henvises til SF's identitetskonstruktion, er det i relation til netop dette tomme udtryk. Jeg er mig bevidst, at der kan være andre diskurser om SF, men dem afgrænser jeg mig fra at iagttage. Konklusionerne om SF's identitetskonstruktion skal således kun ses på baggrund af den foretagne analyse og af SF som regeringsdueligt parti. Konklusionerne i dette speciale er altså et resultat af mine valg og iagttagelser og må derfor nødvendigvis ses som kontingente.

2.6 Operationalisering og konditionering

Som nævnt ønskes der i dette speciale undersøgt, hvordan der i relation til SF's identitet konstrueres en dislokation heraf, og hvilke konsekvenser dette har for konstruktionen af det konstitutive ydre og partiets identitetskonstruktion, og som følge heraf, hvilke strategiske og politiske mulighedsbetingelser dette giver. I min præsentation af teorien har jeg redegjort for de teoretiske begreber, som vil blive anvendt i analyserne for at besvare disse spørgsmål. Laclau og Mouffe har imidlertid ikke selv operationaliseret deres teoretiske begreber (Andersen, 1999: 88), og der er således heller ikke en konditionering af begreberne. (Andersen, 1999: 170). Jeg vil derfor i det følgende redegøre for, hvordan jeg operationaliserer og konditionerer begreberne i de enkelte analyser.

I første analysedel vil det blive undersøgt, hvorvidt der kan iagttages en dislokation af SF's identitet, og hvori denne dislokation består. Som beskrevet i teorigennemgangen defineres en dislokation som en begivenhed, der 'ryster' diskursen og skaber et brud. Dislokationen truer således den eksisterende identitet, men giver også mulighed for en reartikulation af identiteten. I første analysedel vil det blive iagttaget, hvorledes SF's formandsskifte i 2005 artikuleres som en begivenhed, der bryder med SF's eksisterende identitet, men også konstrueres som en begivenhed, der giver mulighed for artikulationen af en ny identitet. Anden analysedel vil iagttage, hvilke konsekvenser denne dislokation

har for konstruktionen af et 'dem'. I analysen vil det blive iagttaget, hvem 'dem' udpeges som i diskursen, og hvorledes der over tid i relation til det skel, dislokationens skaber, er sket en ændring i konstruktionen af dette 'dem'. 'Os' og 'dem' - konstruktionen er således den iagttagelsesledende forskel i denne analyse. Tredje analysedel er en hegemonianalyse af, hvordan der i relation til den dislokation, som konstrueres af SF's identitet, sker en reartikulation af identiteten i kraft af den (midlertidige) fiksering af momenter til den tomme betegner 'regeringsduelig' som centrum for SF's identitet. Analysen viser, hvorledes der i fikseringen af disse momenter opstår en sedimenteret mening af de krav et regeringsdueligt parti må leve op til, og det analyseres ligeledes, hvordan denne fiksering af momenter til regeringsduelig muliggøres af de ækvivalerede momenteres antagonistiske relation til diskursen moddiskurs 'regeringsudelige'.

Laclau og Mouffe definerer en diskurs som "den strukturerede totalitet, som resulterer af den artikulatoriske praksis" (Laclau og Mouffe, 2002: 52), men dette gør det ikke operationaliserbart i analyserne. Jeg vil derfor konditionere diskurs i sin forskel fra diskursiviteten, som er en forskel mellem flydende og (midlertidigt) fikserede relationer. Dette betyder i praksis, at en diskurs vil emergere i specialets kildemateriale, når en mængde udsagn gives mening i en bestemt indbyrdes relation, hvorved diskursen kan siges at have en afgrænsning. (Jensen & Hansen, 2002: 14). 'Tom udtryk' konditioneres som, når mængden af udsagn gentagne gange og med selvfølgelighed knyttes til et bestemt indhold. Disse udsagn knyttes til den tomme betegner i en ækvivalenskæde, og 'ækvivalenskæde' konditioneres i det følgende som en relation mellem momenterne i diskursen, hvor forskellene mellem de enkelte momenter nedtones, mens forskellene til andre ækvivalenskæder bliver tydelig. Herved opstår moddiskursens ækvivalenskæden som en modsætning og ren negation af de ækvivalerede momenter, og den fremstår således potentielt truende og dermed som en antagonisme. 'Antagonisme' konditioneres derved som en relation mellem ækvivalenskæderne og disses tilskrivning af mening til en bestemt identitet, hvor den ene blokerer for fuldbyrdelsen af den andens identitet.

Jeg har i de ovenstående afsnit redegjort for mine analysestrategiske valg og dermed lagt de tilblivelsesbetingelser, som har formet dette speciale frem. De følgende afsnit udgør specialets analyser.

3 Diskursanalyse

Dette kapitel vil helt overordnet åbne op for SF's identitetskonstruktion primært med udgangspunkt i, hvordan SF selv konstruerer sin identitet. For at undersøge dette vil analysen være delt i tre, og det vil blive analyseret, hvorledes SF's identitet er blevet dislokeret, og hvordan dette har ledt til en reartikulation af partiets identitet, og hvilke konsekvenser dette har haft for grænsedragningen til SF's ydre og dermed for konstruktionen af et 'dem'.

3.1 Analysedel 1: Dislokationen

De to politiske modpoler mellem på den ene side kapitalisme/liberalisme og på den anden side kommunisme/socialisme var i en lang årrække sedimenteret som en måde at opdele og strukturere det politiske spektrum mellem en venstre- og en højrefløj, som hver især kunne trække på disse politiske orienteringspunkter i udviklingen af deres politiske identitet. (Mouffe, 2005: 3). Med Berlinmurens fald i 1989 opløses denne sedimenterede forskel, da den historiske begivenhed bliver startskuddet på en proces, som medvirker til kommunismens fald og krise for venstrefløjen som helhed (Markovits, 2005), og kapitalismen bliver herefter udråbt til sejrsherre. (Fukuyama, 1992). Drømmen om et kommunistisk samfund bryder sammen, og begivenhederne efterlader venstrefløjen i en identitetskrise, der vanskeliggør tegningen af et nyt ideologisk og politisk projekt.

Kritikken af kapitalismen betød, at venstrefløjen stod i opposition til den politiske konsensus i et kapitalistisk styret samfund, og selvom denne kapitalismekritik i årene efter murens fald afløses af en mere generel modernitetskritik og fremtidsskepsis, forblev venstrefløjen og herunder også SF i rollen som samfundskritisk opposition. (Dyrberg, 2008: 7).

Chantal Mouffe henviser til, at mange var af den opfattelse, at kommunismens fald og udligningen af forskelle mellem kommunisme og kapitalisme ville lede til et samfund fri for politiske konflikter og en større grad af konsensus i politik. Hendes tese er dog den

modsatte, nemlig at kommunismens fald blot har ledt til nye antagonismer, som er Laclau og Mouffes betegnelse for den politiske konflikt.

“With the demise of Marxism, the illusion that we can finally dispense with the notion of antagonism has become widespread. This belief is fraught with danger, since it leaves us unprepared in the face of unrecognized manifestations of antagonism.”

(Mouffe, 2005: 2).

“[T]he collapse of Communism seems, in many places, to have opened the way to a resurgence of nationalism and the emergence of new antagonisms. Western democrats view with astonishment the explosion of manifold ethnic, religious and nationalist conflicts that they thought belonged to a bygone age. Instead of the heralded 'New World Order', the victory of universal values, and the generalization of 'post-conventional' identities, we are witnessing an explosion of particularisms and an increasing challenge to Western universalism.”

(Mouffe, 2005: 1).

Kommunismens fald synes således ikke at have ledt til et konsensussamfund fri for antagonismer, men synes i stedet at have understøttet en opblomstring af antagonismer på den politiske højrefløj. Laclau og Mouffes henviser til, at enhver identitet er konstrueret som en forskel og konstitueret i konfrontation med et ekskluderet ydre, som står i et antagonistisk forhold til denne identitet, altså dannelsen af et 'vi' ved afgrænsning af et 'dem'. Det konstitutive ydre i en antagonistisk relation blokerer identiteten samtidig med, at det er en forudsætning for konstitueringen af denne identitet. (Laclau, 1990: 17; Mouffe, 2005: 2). Med dette afsæt udfolder Mouffe Carl Schmitts tanker om vigtigheden af konflikt og ven/fjende- forhold i det politiske. (Schmitt, 2002: 60; Mouffe, 2005: 2ff). Dette forhold anses for at være selve politikens væsen, da det er konflikten og antagonismerne i politik, der skaber mulige alternativer for befolkningen at vælge imellem, og er selve demokratiets eksistensberettigelse (Mouffe, 2002: 189). Og hendes påstand er, at det er umuligt at eliminere antagonismer, og at dette blot vil lede til en

opblomstring af antagonismer på andre fronter ”omkring religiøse, nationalistiske eller etniske identifikationsformer.” (Mouffe, 2002: 189).

3.1.1 Formandsskiftet som dislokation

Også SF mærker fra midten af 1980'erne den manglende folkelige opbakning til partiets politiske projekt, og ved de efterfølgende valg har partiet tilbagegang. (sf.dk, 2009, ¶Nøgletal). Dog afløses denne tilbagegang ved folketingsvalget i 2007 af en markant fremgang, hvor partiet får sit bedste valgresultat for første gang i mere end 20 år. Thor Möger peger på, at de mange års tilbagegang for partiet ledte til en reformulering af partiets projekt efter valget i 2005:

”Efter valget i 2005 måtte vi konstatere, at SF var gået konstant tilbage i 20 år. Noget drastisk måtte derfor ske. Opslidende fløjkampe og halvtreds års eksistens som et socialistisk parti, uden at det havde ført resultater med sig, fik os til at sige: O.k., vi er nødt til at genopfinde os selv.”

(Mogensen & Jespersen, 2010¹¹).

Endvidere peger Emilie Turunen på, at der i 2005 i forbindelse med formandsskiftet skete et skifte i partiet:

”Villy (Søvnald, red.) på en eller anden måde etablerede noget nyt, altså omkring sig øh selvom der var mange, der kritiserede ham for at være gammel og alt sådan noget, men det skifte i 2005, det var sådan en... jeg tror også vi alle sammen, de fleste, jeg var jo ny på det tidspunkt, men dem der har været med i mange år har fortalt, at vi vidste jo godt, at det var lidt sådan now or never, altså, det er jo bare gået tilbage og tilbage og tilbage, så han formåede på en eller anden måde at skabe noget ny energi ind i et projekt. Altså vi skulle fremad og videre og vi skulle blive et stort parti.”

(Bilag 5 - Turunen: 2).

¹¹ Interview med Thor Möger i Politiken d. 18. april 2010.

Villy Søvndal artikuleres således som den person, der har formået at skabe et nyt projekt, og på linje med ovenstående citat betegnes dette formandsskifte som et 'nu eller aldrig' skel, som gav mulighed for at partiet kunne reartikulere sit politiske projekt og identitet. Thor Möger peger på, at denne reartikulation af partiets identitet lykkedes: "Det er lykkedes at skabe et nyt SF uden dogmer, en venstrefløj, som ikke passer til tiden før Murens fald, men som passer til fremtiden." (Mogensen & Jespersen, 2010). I disse citater konstrueres formandsskiftet i 2005 som begyndelsen på en ny tid for SF og som startskuddet for den reartikulation af partiets identitet, som har kunnet finde sted efterfølgende. Med en diskursteoretisk tilgang bliver det muligt at iagttage denne begivenhed som en dislokation, idet dislokationen netop er defineret som en begivenhed, der på den ene side truer en eksisterende identitet og skaber et brud på denne, og på den anden side giver mulighed for skabelsen af nye identiteter. (Laclau, 1990: 39). I disse citater konstrueres formandsskiftet i 2005 som begyndelsen på den proces, der bryder med partiets mangeårige tilbagegang og som en ny begyndelse i SF. Formandsskiftet bliver således konstrueret som et skel i SF, og der konstrueres herved to identiteter af partiet: et 'SF før' og et 'SF nu', idet formandsskiftet som dislokation af den eksisterende identitet leder til en reartikulation af SF's identitet. De ovenstående citater er fra interviews foretaget i 2010, og de kan således ikke siges at være udtryk for eller en afspejling af den 'egentlige' situation ved formandsskiftet i 2005, men i tilbageblik konstrueres formandsskiftet som en dislokation og startskuddet på en fornyelsesproces i SF, og herved opstår de to identitetskonstruktioner 'SF før' og 'SF nu'.

Emilie Turunen peger i ovenstående citat på, at Villy Søvndal ikke blev set som en fornyer, da han blev valgt til formand i 2005, men snarere som 'gammel' og én, der ikke kunne skabe fornyelse i partiet. Diskurserne om SF's formandsskifte i medierne i 2005 beskrev Villy Søvndal på samme måde, og der blev blandt andet peget på "at 'Røde Villy' vil skræmme vælgerne væk, og fastholde SF som et parti for gamle, grå mænd i islandsk sweater." (Svane & Ditlev, 2005, Jyllands-Posten). Villy Søvndal betegnes som 'Røde Villy' med henvisning til hans ståsted internt på partiets venstrefløj, og han betegnes således som en person, der vil fastholde det image, SF på dette tidspunkt har, som et klart socialistisk-præget parti, og en person, der ikke kan bringe den nødvendige

fornyelse: "Ingen tror på, at Villy Søvndal kan få SF tilbage på sporet fra de gamle velmagtsdage i 1980'erne." (Svane & Ditlev, 2005, Jyllands-Posten). Som modstander til Villy Søvndal i kampen om formandsposten stod blandt andre Pia Olsen Dyhr, og hun blev modsat Villy betegnet som en del af SF's 'grønne' og pro EU fløj og som en større fornyelse for partiet end Villy Søvndal. (Svane & Ditlev, 2005, Jyllands-Posten). Valget af Villy Søvndal som formand og den fornyelse, han efterfølgende tilskrives i partiet, kan således ikke tages som udtryk for den 'egentlige' situation ved formandsvalget i 2005, men kan i stedet iagttages som en konstruktion over tid. Efter folketingsvalget i 2007, hvor SF går frem fra 11 til 23 mandater, kan det blandt andet iagttages i medierne, at konstruktionen af SF som fornyet og Villy Søvndal som personificeringen af denne fornyelse bliver mere markant: "Søvndal kom til i 2005 med det klare projekt at udvikle SF fra et protest- til et indflydelsesparti, der går efter at forene centrum-venstre kræfterne, og SF'erne tolker også fremgangen som belønningen for det skifte." (Boddum, 2007, Jyllands-Posten). SF konstrueres efter valget i 2007 som et parti, der har været inde i en udvikling og er gået fra et være et protestparti til at være et indflydelsesparti,¹² og den fremgang, som partiet opnår ved valget i 2007, iagttages som en 'belønning' for dette skifte. Den markante fremgang, som partiet oplever ved 2007-valget, bliver således konstrueret som en del af den fornyelsesproces, som begyndte ved formandsskiftet i 2005, og således bliver den markante fremgang i partiet begyndelsen på en konstruktion af 'SF før' og 'SF nu'. Konstruktionen af SF's dislokerede identitet kan således iagttages som en konstruktion over tid i takt med den fremgang partiet opnår i årene efter formandsskiftet. Og det er netop denne konstruktion af dislokationen og funktionen af dette, som de følgende to analyser, analysedel 2 og 3, vil kigge nærmere på.

Analysedel 2 vil undersøge, med udgangspunkt i Chantal Mouffes pointer om, at antagonismer er en nødvendighed i politik, og at et 'vi' altid vil være konstitueret i afgrænsning til et 'dem', samt i konstruktionen af SF's formandsskifte som en dislokation, der har ledt til en reartikulation af SF's identitet, hvordan et 'dem' konstrueres i SF's diskurser i dag, og hvordan dislokationen af SF's identitet har haft betydning for konstruktionen og transformationen af dette 'dem'.

¹² Mere om dette skifte fra protest til indflydelsesparti i analysedel 2.

3.2 Analyседel 2: Transformation af 'dem'

Analysen af, hvordan 'dem' er konstrueret i SF's diskurser i dag og om dislokationen har haft en betydning for dette, vil som nævnt i præsentationen af empirien være en analyse af SF's princip- og perspektivprogram fra 2003 over for SF's reformprogram fra 2009. Princip- og perspektivprogrammet repræsenterer empiri konstrueret som 'før' dislokationen, mens reformprogrammet repræsenterer empiri konstrueret som 'nu' i kraft af dislokationen. Ole Sohn peger på, at reformprogrammet "udspringer af vores principprogram, og konkretiserer vores visioner for de kommende 10-15 år." (Bilag 4 - Sohn, 2009: 1). Princip- og perspektivprogrammet er en større analyse af en lang række samfundsmæssige forhold, hvorimod reformprogrammet, som Pia Olsen Dyhr påpeger, er "meget mere fokuseret på, hvad er det vi vil. Hvad er det vi vil? Hvor er det, vi vil byde ind? Hvad er det, vi vil prioritere?" (Bilag 8 - Dyhr: 5). Reformprogrammet er et bud på SF's reformprojekt for de næste 10-15 år, herunder ønsket om at få regeringsmagten, med 6 visioner for fremtidens samfund, og artikuleres som et konkret instrument i den politiske proces (Bilag 5 - Turunen: 7).

3.2.1 Et klart defineret 'dem'

I SF's princip- og perspektivprogram fra 2003 kan man iagttage en klar distinktion mellem 'os' og 'dem'. I indledningen til princip- og perspektivprogrammet fra 2003 står der øverst: "SF er et socialistisk og et grønt parti." (Bilag 1 - 2003: 1). Og efterfølgende i indledningen står der: "Globaliseringen finder i øjeblikket sted på et liberalistisk grundlag, der styrker de kapitalistiske markedskræfter og de transnationale selskaber. Men udviklingen kan ændres – hvis vi vil. Det forudsætter et opgør med kapitalismen." (Bilag 1 - SF's princip- og perspektivprogram, 2003: 1). SF betegner her sig selv som et socialistisk parti, mens kapitalismen udpeges som det, der ønskes gjort op med. Skellet mellem på den ene side kommunismen/socialismen og på den anden side kapitalismen/liberalismen strukturerer princip- og perspektivprogrammet og trækker således på den sedimenterede forskel mellem en højre- og venstrefløj. Kapitalismen artikuleres som det grundlæggende politiske system i det bestående samfund – men vel at mærke et politisk system, som SF ønsker at tage et revolutionært opgør med:

"SF's socialismeopfattelse bygger i særlig grad på en grundlæggende kritik af det bestående samfund."

(Bilag 1 - SF's princip- og perspektivprogram, 2003: 1).

"SF vil en grundlæggende ændring af samfundet. Det forudsætter en revolutionær proces, hvor et flertal i befolkningen gradvist afskaffer kapitalismen."

(Bilag 1 - SF's princip- og perspektivprogram, 2003: 3).

Både kapitalismen og det bestående samfund artikuleres som et klart defineret 'dem', der står i modsætning til SF og som et konstitutivt ydre, der truer SF's identitet som et socialistisk parti. Som nævnt i afsnittet 'Dislokationen' ender venstrefløjens ofte i rollen som opposition til det bestående system, og det gør sig også gældende i princip- og perspektivprogrammet, idet det bestående samfund netop konstrueres som et 'dem', som må bekæmpes, i modsætning til SF som et 'vi', og derved konstrueres SF som opposition til det bestående. Selvom flere teoretikere efter Murens fald aflyser kampen mellem kapitalismen og kommunisme og hævder kapitalismens sejr, så opretholdes denne forskel altså i SF's princip- og perspektivprogram og danner i 2003 grundlaget for partiets politik. Som Laclau og Mouffe hævder, er grænsedragningen til diskursens ydre netop konstitutiv for identiteten, og grænsedragningen i princip- og perspektivprogrammet fra 2003 og den klare udpegning af kapitalismen og det bestående samfund som et 'dem' er således det, der opretholder SF's identitet. Oliver Marchart (2002: 77) hævder i forlængelse af Laclau og Mouffe, at det kun er ved etableringen af nye grænsedragninger, at en ny identitet kan opstå. Og for SF kan konstruktionen af formandsskiftet som en dislokation netop ses som et brud på den eksisterende identitet og som et opgør med den klart definerede grænse til kapitalismen som et 'dem'.

3.2.2 Fra et ekskluderende 'dem' til et inkluderende 'vi'

I SF's reformprogram fra 2009 kan man iagttage en opløsning af denne sedimenterede forskel mellem kommunismen/socialismen på den ene side og kapitalismen/liberalismen

på den anden. I princip- og perspektivprogrammet optræder ordet 'socialisme' i forskellige former hele 31 gange (Bilag 1 - SF's princip- og perspektivprogram, 2003), mens det kun nævnes en enkelt gang i reformprogrammet (Bilag 2 - SF's reformprogram, 2009). Ligeledes er 'kapitalisme' nævnt 33 gange i princip- og perspektivprogrammet i sammenhæng med ønsket om et opgør hermed (Bilag 1 - SF's princip- og perspektivprogram, 2003), mens ordet kapitalisme slet ikke nævnes i reformprogrammet (Bilag 2 - SF's reformprogram, 2009). Her er der blot udtrykt ønske om mere demokratisk kontrol og regulering af det finansielle system (Bilag 1 - SF's reformprogram, 2009: 9 & 11), og således ikke tale om en total afskaffelse eller revolution af det bestående system.

I indledningen til SF's reformprogram præsenteres partiet som en del af et muligt nyt flertal i dansk politik: "Danmark har brug for et nyt politisk flertal. Et flertal, der vil gøre op med fattigdommen og uligheden og i stedet sikre alle muligheden for et godt liv. Et flertal, der vil inkludere og inddrage i stedet for at udstøde." (Bilag 2 - SF's Reformprogram, 2009: 1). SF konstrueres i reformprogrammet som et inkluderende parti i modsætning til et parti, der udstøder. Der artikuleres ikke nogen, som ikke kan være en del af dette inkluderende 'vi', og der er ikke nogen konkretisering af, hvem det er, der ønskes inkluderet og inddraget. Der konstrueres ligeledes i reformprogrammet en forskel mellem SF's inklusion tidligere og i dag: "Vi er ikke styret af dogmer og gamle modsætninger. Vi er åbne for alle ideer og strømninger, der fremmer de værdier, vi står for." (Bilag 2 - SF's reformprogram, 2009: 1). Pia Olsen Dyhr hævder at: "Vi er ikke så dogmatiske som i gamle dage." (Bilag 8 - Dyhr: 5). SF artikuleres således som et parti, der har gjort op med gamle modsætningsforhold og dogmer, og som i dag ønsker at inkludere i stedet for at ekskludere. Der etableres ikke en klar ny grænsedragning som erstatning for den tidligere, og der er således ikke en udpegning af et egentligt 'dem', som står uden for diskursen og konstrueres som et konstitutivt, truende ydre. Pia Olsen Dyhr henviser også til, at SF har gjort op med konstruktionen af et klart defineret 'dem':

"I gamle dage, hvis du kiggede i vores partiprogram (princip- og perspektivprogram, red.), så havde du nogle klart definerede fjender. Øh, og det har vi på samme måde ikke mere (...) [H]vad er det for en sag vi arbejder for? Hvem kan vi så finde som allierede på det konkrete punkt? Vi kan for

eksempel se på miljøområdet. Der arbejder vi tæt sammen med Danfoss og Grundfos, øh enormt progressive industrier, nogle af de store virksomheder, som vi ved gerne vil det samme som os. Så giver det mere mening at arbejde sammen med dem end at arbejde imod, bare fordi det er store virksomheder.”

(Bilag 8 - Dyhr: 9-10).

Den dogmatisk udpegelse af et 'dem' og derved en klar definition af, hvem dette 'dem' var, artikuleres som et fundament for SF's grænsedragninger før, hvorimod SF i dag konstrueres som et parti, der samarbejder med dem, som vil det samme som partiet. Store virksomheder, som af SF tidligere blev set som et udtryk for kapitalismen og derved som 'fjenden', som man ønskede et opgør med, artikuleres i dag som allierede. Dislokationen af SF's identitet og opgøret med de 'gamle' grænsedragninger, artikuleres også som et skel mellem 'SF før' som et parti med fjender, modsat 'SF nu' som et parti med allierede. Således bliver 'dem', som SF tidligere har kæmpet imod inkluderet i det 'vi', som SF kæmper sammen med i dag på eksempelvis miljøområdet. Og det at kæmpe *sammen* med eller *for* nogen bliver i det hele taget i konstruktionen af SF i dag en vigtig pointe i modsætning til 'SF før'. Som det menige SF-medlem, Henning R. Jensen, udtrykker det:

”[J]eg ved ikke, om vi kæmper mod nogen som sådan. Jeg mener hellere jeg vil vende det og sige, at vi kæmper for nogen. Altså vi kæmper ikke imod nogen længere, nu kæmper vi for nogen, og det synes jeg er rigtig sundt (...) og det synes jeg i hvert fald er vigtigt, altså det er noget af det, jeg godt kan lide, fordi det der 'kæmpe imod nogen' det er også negativt altså på en eller anden måde, sådan negativt ladet. Nu siger vi, nu vi kæmper for nogen, så er der mange der siger, det vil vi være med til. For hvis vi starter med at melde ud, at vi kæmper imod dem, jamen så er der nogen der sige: jamen puha, jeg har 100.000 kroner, nu er de nok imod mig.”

(Bilag 6 - Jensen: 9).

Denne sproglige ændring fra tidligere at have været et parti, der har kæmpet *imod* nogen, til i dag at kæmpe *sammen* med eller *for* nogen er også et skifte i den eksplicite

udpegning af et klart defineret, konstitutivt ydre. Der artikuleres ikke et 'dem', men i stedet et inkluderende 'vi', og det artikuleres som et positivt skifte i SF og et skel mellem 'SF før' og 'SF nu'. 'SF før' konstrueres således som et parti, der kæmpede imod folk med penge og det kapitalistiske system, hvorimod 'SF nu' konstrueres som et parti, der kæmper for nogen, og således bliver 'dem', som tidligere er blevet ekskluderet af dogmatiske og ideologiske grunde, i stedet inkluderet, eller man kunne sige gamle 'fjender' bliver til allierede og inkluderet i et 'vi' i kampen for en konkrete sag. 'SF nu' anvender i det hele taget 'kamp'-metaforen radikalt anderledes end venstrefløjspartier traditionelt har gjort. Kampen som begreb med henvisning til Marx har historisk haft en central plads på venstrefløjen, som det der i mange sammenhænge har været drivkraften i venstrefløjspolitik, og som har knyttet sig til en helt bestemt retorik og sprogbrug: Man har helt tilbage fra Marx skulle opflamme og opmuntre folk med en sprogbrug, der næsten var profetisk. (Langballe, 2009, Jyllands-Posten¹³). Ved at fjerne sig fra denne 'kamp'-retorik adskiller 'SF nu' sig fra den klassiske venstrefløj, og bevæger sig i mere pragmatisk retning.

3.2.3 Et pragmatisk og splittet 'dem'

Dette opgør med den tidligere grænsedragning og et ideologisk og dogmatisk bestemt 'dem', leder i konstruktionen af 'SF nu' ikke blot til et inkluderende 'vi' af dem, som før blev udpeget som 'dem', men betyder også et mere splittet og ikke så entydigt 'dem', som det kunne iagttages i konstruktionen af 'SF før'. Udpegningen af et 'dem' kan i konstruktionen af 'SF nu' ikke tilskrives et ideologisk ståsted, men er i stedet afgjort af den enkelte sag, som partiet kæmper for på et givent område, og 'SF nu' konstrueres som et parti, der går mere op i dag-til-dag problemer for den enkelte borger, end hvilket samfundssystem en eventuel 'rød regering' vil føre til. Således siger Thor Möger:

"Om SF's deltagelse i et regeringssamarbejde fører til socialisme, en forbedret markedsøkonomi eller et helt tredje samfundssystem, er kun interessant for historikere. SF vil bedømmes på, hvad vi gør for almindelige mennesker nu.

¹³ Interview med Claus Bryld, historiker og professor, RUC.

Så må analytikere kalde det, hvad de vil – så længe folk oplever forbedringer i hverdagen.”

(Mogensen & Jespersen, 2010).

Bruddet med et ideologisk bestemt 'dem' bliver også bruddet med en ideologisk bestemt kamp og bliver startskuddet på en kamp, der er pragmatisk bestemt af de problemer, befolkningen oplever i hverdagen, og de løsninger, som er til gavn for 'almindelige mennesker', og ikke ud fra en bestemt teoretisk, politisk retning, som Ole Sohn også påpeger: "Det har ødelagt meget at diskutere, om det var Gramsci, Bernstein eller Luxemburg (socialisme-teoretikere, red.) man skulle rette sig efter. Jeg vil meget hellere tage udgangspunkt i de konkrete forhold i dag: Hvilke problemer vi står over for, og hvad vi kan gøre?" (Lyng, 2010¹⁴).

I SF's arbejdsplan fra 2010, står der, at det skal sikres at "politikudviklingen sker på en mere fleksibel måde, hvor de opgaver, der skal løses, er i centrum." (Bilag 3 - SF's arbejdsplan 2010-2012). Skiftet fra at være et parti baseret på et ideologisk grundlag til at være pragmatisk og løsningsorienteret kommer ligeledes klart til udtryk i forskellene mellem de to programmer. Princip- og perspektivprogrammet har en afslutning, hvor det ikke er løsningen af samfundets problemer men kritikken af det bestående samfund, der står centralt:

"SF arbejder konsekvent for demokratisk socialisme. Ikke som en færdig formel for, hvordan samfundet skal bygges op. Men som en stadig bevægelse i retning af mere demokrati (...) Det er en stor ambition. Men kun store ambitioner flytter verden. Og SF er ikke tilfreds med verden, som den ser ud i dag."

(Bilag 1 - SF's princip- og perspektivprogram, 2003: 24).

Som afslutning på reformprogrammet findes en næsten enslydende formulering, men her er prioriteringerne vendt på hovedet. SF italesættes her som et parti, der er parat til at finde løsninger på det bestående samfunds problemer, hvorimod kapitalismekritikken er

¹⁴ Interview med Ole Sohn i Ugebrevet A4.

redigeret bort. Hvor SF tidligere ønskede at revolutionere det bestående samfund, konstruerer SF sig nu som en 'motor' for fremtidens samfund:

"SF arbejder konsekvent for at udvide demokratiet og for at skabe et samfund med stærke fællesskaber (...) Ikke som en færdig formel for, hvordan samfundet skal bygges op. Men som en stadig bevægelse i retning af mere demokrati (...) Dette er en stor ambition. Men kun store ambitioner flytter verden og løser de udfordringer, der tårner sig op med klimatruslen og den økonomiske krise. I SF er vi parate til at påtage os rollen som fremtidens motor for forandringer og levere de nødvendige resultater."

(Bilag 2 - SF's reformprogram, 2009: 12).

Væk er al snak om socialisme og store, revolutionerende forandringer af verden. Og ind kommer i stedet fokus på konkrete problemer som klima og økonomiske kriser. I denne lille, men væsentlige forskel på de to programmer bliver 'SF nu' konstrueret som et parti, der ikke blot leverer kritik af det bestående samfund, men som har viljen til tage del i det og levere løsninger.

3.2.4 Delkonklusion

Dislokationen af SF's identitet har haft betydning for, hvordan SF's konstitutive ydre er blevet konstrueret i den diskursive praksis, og det har skabt et skel mellem de to identitetskonstruktioner 'SF før' og 'SF nu'. 'SF før' konstrueres som et parti med et klart defineret 'dem' i form af kapitalismen som det samfundssystem, SF ønsker at gøre op med, hvorimod 'SF nu' konstrueres som et parti, der ikke udpeger 'fjender' men i stedet inkluderer og skaber alliancer. I SF's reformprogram gør partiet op med tanken om kapitalismen som en eviggyldig 'fjende' og et samfundssystem, der skal revolutioneres og nedkæmpes. I stedet konstrueres repræsentanter for dette system i form af store virksomheder som allierede i kampen for en bestemt sag. Således bliver de, der tidligere blev ekskluderet fra SF og udpeget som et 'dem', der måtte bekæmpes, i dag inkluderet i et 'vi', der kæmper sammen med SF for en bestemt sag. Dislokationen af SF's identitet ved formandsskiftet i 2005 bliver derved også en dislokation af den tidligere

grænsedragning mellem kommunismen/socialismen på den ene side og kapitalismen/liberalismen på den anden, og det betyder at grænsedragningen til et konstitutivt ydre herefter er mere splittet og ikke entydigt. Det konstitutive ydre er herefter pragmatisk bestemt af den enkelte sag, og de, der er alliancepartnere i den ene sag, kan være 'fjenden' i en anden, og det er således ikke længere en dogmatisk henvisning til et ideologisk ståsted, som definerer et klart 'dem', men i stedet de problemer, som befolkningen oplever her og nu. Der er således i kraft af dislokationen sket en transformation af partiets konstitutive ydre fra et klart defineret og ideologisk bestemt 'dem' til dels et inkluderende 'vi' med alliancepartnere og dels et pragmatisk bestemt 'dem'. Dette har betydet, at 'SF nu' konstrueres som et parti med et mere splittet og ikke entydigt 'dem', og den følgende analyse vil undersøge, hvilken betydning dette har for konstruktionen af 'vi', og hvilke konsekvenser det har for SF's position i dansk politik i dag.

3.3 Analysedel 3: 'Vi' – SF som regeringsduelig

Den foregående analyse har vist, hvordan SF's konstitutive ydre er blevet transformeret til et mere pragmatisk og splittet 'dem'. Efter denne iagttagelse vil den følgende analyse tage fat på det 'vi', som i kraft af dislokationen reartikuleres i 'SF nu', altså hvordan SF i sine selviagttagelser i dag konstruerer partiets identitet. I SF's artikulationer af partiets identitet emergerer en diskurs om SF som et regeringsdueligt parti. Analysen af denne diskurs vil være udformet som en hegemonianalyse, der ser på, hvordan SF konstruerer sig som et regeringsdueligt parti, altså hvordan meningen i denne diskurs er blevet sedimenteret i relation til det tomme udtryk 'regeringsduelig'. I forlængelsen heraf iagttages det, hvilke modsætninger der udpeges i diskursen og ækvivaleres til diskursens antagonistiske moddiskurs 'regeringsuduelig'. Ligeledes omhandler analysen, hvilken betydning dette har haft for legitimeringen af SF som et regeringsdueligt parti i kraft af, at den antagonistiske grænse, der drages mellem 'regeringsduelig' og 'regeringsuduelig', også etableres som en grænse mellem de to identitetskonstruktioner 'SF før' og 'SF nu'. Analysen vil vise, hvordan regeringsduelig som tomt udtryk strukturerer meningen på en særlig måde gennem de momenter, der ækvivaleres under det tomme udtryk og dermed meningsudfylder det.

3.3.1 'Regeringsduelig' som tomt udtryk

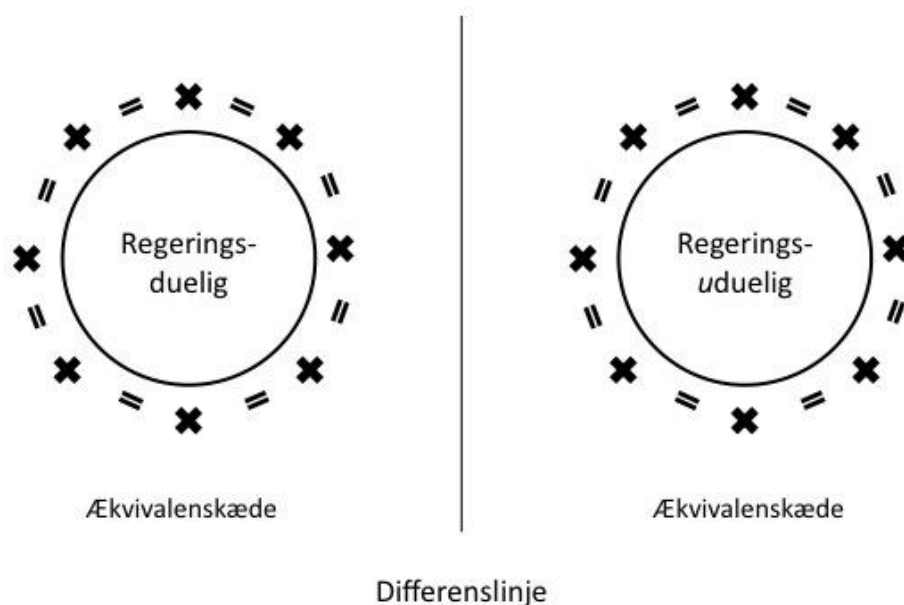
Regeringsduelig får en særlig mening i SF's diskurser, idet regeringsduelig ikke artikuleres som noget alle partier er, blot fordi de er valgt ind på Christiansborg, men som noget man kan blive, og en position SF ønsker at indtage. Dette udtrykkes af Europaparlamentspolitiker Emilie Turunen: "Vi vil gerne bringe os selv i spil som parti og blive regeringsduelige." (Bilag 5 - Turunen: 3). Regeringsduelig er i denne artikulation ikke noget SF *er*, men noget partiet kan *blive*, altså en position partiet med tiden kan indtage. Det peger Catinét-undersøgelsen som nævnt i indledningen også på, da over halvdelen af befolkningen anser SF som regeringsdueligt. Den markante fremgang, som SF har oplevet de seneste fem år, konstrueres som en medvirkende faktor til, at SF i dag kan positionere sig som et regeringsdueligt parti. SF's formand Villy Søvndal udtrykker på partiets landsmøde i 2009, at fremgangen i partiet forpligter til at vise resultater:

”Siden vi mødtes til landsmøde sidst, er der sket rigtig meget i SF. Vi har formået at fastholde den flotte fremgang, og mange flere danskere har fået øjnene op for SF som et parti, ”man godt kan stemme på”. SF er i dag det største parti blandt de unge. Og vores ungdomsorganisation SFU er uden sammenligning den største og stærkeste i Danmark. Blandt LO-arbejderne står vi historisk stærkt. Vi har overhalet både Dansk Folkeparti og Venstre. Mere end hver femte LO-arbejder stemmer i dag på SF. Kære venner! Den fremgang skal vi være stolte af! Men vi skal også være ydmyge overfor den tillid, som befolkningen har vist vores parti. Tillid forpligter nemlig. Danskerne forventer at få andet for deres stemme end kritik og protest. De vil have løsninger og resultater. Vi skal vise, at vi mener det alvorligt, når vi siger, at vi ikke er et brokke-parti, men et indflydelsesparti, som går efter at skaffe resultater. For lønmodtagerne. For de små i samfundet. For miljøet.”

(Søvnald, 2009, sf.dk).

De vælgere, der har stemt på SF og givet partiet den markante fremgang artikuleres som vælgere, der ønsker, at SF skal søge mere indflydelse og levere resultater, og denne situation konstrueres således som en situation, der har givet anledning til, at SF har måttet gøre op med at være et ’brokke-parti’ og i stedet søge indflydelse og skaffe resultater. De to identiteter ’SF før’ og ’SF nu’ konstrueres således også her, og der konstrueres et skel imellem dem, hvilket vil blive uddybet mere i den følgende analyse af ækvivalenskæder. SF’s markante fremgang og de vælgere, som har stemt på SF, konstrueres således som et folkeligt krav om, at SF må søge mere indflydelse, og det giver anledning til, at SF søger at konstruere sin identitet som et regeringsdueligt parti, da dette, som den følgende analyse vil vise, artikuleres at give mest indflydelse til SF.

Nedenstående figur illustrerer, hvordan ’regeringsduelig’ som tomt udtryk samler en ækvivalenskæde af momenter om sig, som tilskriver mening til det tomme udtryk. Ligeledes viser figuren, at denne meningstilskrivning skabes i et antagonistisk forhold til en række andre momenter, som kædes sammen i en moddiskurs under det tomme udtryk ’regeringsuduelig’:

Den følgende analyse vil iagttage, hvordan kæden af momenter ækvivaleres, indholdsudfylder og sedimenterer diskursen om SF som et regeringsdueligt parti.

3.3.2 Konstruktionen og legitimeringen af SF som regeringsduelig

Konstruktionen af SF's identitet som et regeringsdueligt parti sker som nævnt ved, at en række momenter ækvivaleres i relation hertil. 'Ansvar' er et af de momenter, der som en del af ækvivalenskæden ordnes under det tomme udtryk 'regeringsduelig'. At tage ansvar konstrueres i diskursen som en nødvendighed for at være regeringsduelig: "Jeg tror, at når man går fra at være et lille parti til at være et større parti, så er man også som parti nødt til at erkende, at man er nødt til at tage ansvar for flere ting. Vi kan ikke bare sidde ude i skoven og råbe op. Det kan Enhedslisten, men SF kan det ikke. Og slet ikke, hvis man skal være i regering." (Bilag 8 - Dyhr: 2). I artikulationen anses SF's fremgang at have betydning for det ansvar, partiet må tage. At tage ansvar artikuleres som en

nødvendighed i relation til, at partiet er blevet større, og som en forudsætning for at blive anerkendt som regeringsduelig. Modsætningen hertil bliver at stå 'ude i skoven og råbe', som følgende artikulation også henviser til: "Det hjælper ikke noget at stå og råbe i baggrunden. Det får man ingen indflydelse af." (Bilag 9 - Laursen: 8). Det er interessant at iagttage, hvorledes det at 'råbe op' således anvendes af flere af de interviewede personer i konstruktionen af 'SF før. SF artikuleres som et parti, der tidligere har råbt op, og dette bliver konstrueret negativt, da det i den diskursive praksis artikuleres som en modsætning til at søge politiske indflydelse. Margrethe Auken, det tidligere folketingsmedlem for SF, nu Europaparlamentsmedlem, peger i et interview (Hergel, 2010, Politiken) på, at SF i dag ikke laver nok støj nok og råber nok op over regeringens udlændingepolitik. En del af SF's tidligere identitet, som er blevet dislokeret, har således været at råbe op og sætte kritisk fokus på bestemte forhold, men med reartikulationen af SF's nye identitet artikuleres dette som en modsætning til at søge indflydelse, som netop artikuleres i relation til den tomme betegner regeringsduelig. At råbe op og lave støj havner således på den regeringsuduelige side, idet det ækvivaleres med det at stå uden for indflydelse. At være et ansvarligt parti ækvivaleres således med at søge indflydelse, og det artikuleres, at SF på bestemte politiske områder, hvor de tidligere har været imod, har ændret adfærd i forhold til at søge indflydelse:

"[S]å mit eget område var trafikområdet, og der kunne jeg jo se, at vi gik fra altid at stå uden for trafikaftaler. Altid. Vi stod og råbte, at det var galt med motorveje, og det synes jeg sådan set stadig, men fra at sige, at vi fra starten at sige, at vi ikke ville være med til noget, til at gå ind i forhandlingerne og seriøst sige, at to tredjedele af det faktisk var godt. Og så er der noget, der er skidt, og det er vi nødt til at leve med, fordi at det her også kommer til at stå efter det kommende valg. Og så må vi sørge for at få mest mulig indflydelse. Og det er en ny strategi i SF."

(Bilag 8 - Dyhr: 2).

Vi ser her igen, at SF' identitet konstrueres i et 'SF før' og et 'SF nu', hvor 'SF før' artikuleres som et parti, der har stået uden for politiske aftaler, *fordi* partiet har råbt op og påpeget ting, de var imod, hvorimod 'SF nu' konstrueres som et parti, der indgår politiske

aftaler, selvom partiet er imod dele af det politiske indhold, idet dette artikuleres som regeringsdueligt. Denne sedimentering af momenterne i ækvivalenskæden sætter således betingelser for SF's politiske mulighedsrum, da en konstruktion af SF som et regeringsdueligt parti betyder, at SF må indgå flest mulige politiske aftaler og forlig for at opfylde de 'krav' der artikuleres i diskursen til et potentielt regeringsparti. Det artikulerede krav om at søge mest mulig indflydelse sætter også betingelser for SF's økonomiske politik:

"[A]lle partier skal selvfølgelig sørge for at få mest mulig indflydelse, og man får mere indflydelse ved at stå i regering end at sidde udenfor. Øh, og det påvirker selvfølgelig også SF. Det påvirker os på den måde at man kan ikke foreslå noget, der koster en trilliard kroner (...)[D]er er nogen der sagde, i gamle dage, det er bare den store sociale massegrav (...) [P]engene fosser ud af statskassen og sådan noget, ik. Det kan vi ikke. Vi kan ikke sige ting, der er økonomisk uansvarlige mere."

(Bilag 8 - Dyhr: 3).

At søge mest mulig indflydelse artikuleres som en selvfølgelighed for et parti, samt at man får mest mulig indflydelse, hvis man er i regering. Således artikuleres indflydelse ikke blot som det at indgå flest mulige politiske aftaler, men ækvivaleres med det at sidde i regering. Og omvendt bliver modsætningen 'at stå uden for indflydelse' ikke blot artikuleret som det at stå uden for politiske aftaler, men at stå uden for selve regeringssamarbejdet. Konstruktionen af indflydelse som et krav til et parti, der ønsker at kunne danne regering, artikuleres at have konsekvenser for SF's økonomiske politik. I citatet peger Pia Olsen Dyhr på, at andre har udtalt, at SF tidligere var et parti, der ikke havde styr på økonomien, og således var økonomisk uansvarligt, og idet hun siger, at sådan er SF ikke *mere*, italesætter hun en klar modsætning mellem 'SF nu' og 'SF før'. Påstanden om, at SF tidligere skulle have været et økonomisk uansvarligt parti forsøges end ikke gendrevet, men accepteres nærmest. Tilbage står 'SF før' som økonomisk uansvarligt, hvorimod 'SF nu' konstrueres som et økonomisk ansvarligt parti, hvilket Villy Søvndal understreger i sin blog på politiken.dk. Her langer han ud efter regeringens kritik af S-SF's økonomiske udspil 'Fair Løsning': "En Fair Løsning (...) vil sætte gang i

økonomien, skabe arbejdspladser og vækst – og på den måde betale den regning som Anders Fogh Rasmussen, Claus Hjort Frederiksen, Pia Kjærsgaard og Lars Løkke Rasmussen umådeholdent har oparbejdet.” (Søvndal, 2010). Således konstrueres 'SF nu' som økonomisk ansvarligt, og denne position forsvares over for kritik, hvorimod SF selv konstruerer 'SF før' som et økonomisk uansvarligt parti og kritikken heraf forbliver ubesvaret.

Konstruktionen af 'SF nu' som et økonomisk ansvarligt parti i relation til det tomme udtryk regeringsduelig, får også konsekvenser for, hvilken type politik SF kan føre:

”Jeg kan mærke, at der er kommet sådan en større opmærksomhed på, at økonomien skal hænge sammen. Vi skal kunne gennemføre det her i real life, fordi det skal vi måske lige om lidt, så øh, så det former jo også lidt armbevægelserne, eller hvad man skal sige. Så altså, jeg vil ikke sige, at vi har været fuldstændigt uansvarlige, men vi har måske nok lidt friere fra hoften foreslået ting, der var lidt mere gratis. Nu er der ikke nogen gratis omgang, og det bliver mere realpolitisk, ik'.”

(Bilag 5 - Turunen: 5).

I denne artikulatoriske praksis ækvivaleres en ansvarlig økonomisk politik med en realpolitik tilgang til politik, der kan føres ud i livet her og nu i relation til, at 'SF nu' konstrueres som et kommende regeringsparti. Artikulationen begrænser således SF's muligheder for at være 'frie' i sine politiske udspil, hvilket 'SF før' konstrueres som, og dette skal i denne sammenhæng formodentlig ses som et billede på den kritik, SF tidligere har stået på mål for, i forhold til at være et økonomisk uansvarligt parti. Et regeringsdueligt parti konstrueres således som et parti, der arbejder for en politik, der kan gennemføres her og nu, og står således i modsætning til en mere ideologisk præget politik tilgang. Dette gentager således, som vist i analysedel 2, opgøret med en klar defineret og ideologisk bestemt grænse til et konstitutivt ydre til fordel for et pragmatisk 'dem', og Pia Olsen Dyhr sætter spørgsmålstegn ved, om det overhovedet er et partis opgave at udvikle ideologier: ”På venstrefløjten har vi ikke udviklet os ideologisk i rigtig mange år, øh og derfor bliver vores analyser meget dårlige. Og jeg ved heller ikke, om

det er et partis opgave at udvikle ideologier (...) Et parti skal jo være handlingsorienteret.” (Bilag 8 - Dyhr: 5). I artikulationen opstår der en modsætning mellem på den ene side at udvikle sig ideologisk og på den anden side at være et handlingsorienteret parti. Den grundlæggende antagelse er således, at partier i dag skal være handlingsorienterede. Muligheden for at udvikle sig ideologisk afskrives derved, og sætter begrænsning i SF’s politiske mulighedsrum. Det artikulatoriske krav om at ’SF nu’ må være et handlingsorienteret parti, konstrueres i modsætning til ’SF før’. Som Thor Möger og Pia Olsen Dyhr formulerer det:

”Vi vil ikke længere være et protestparti, men et indflydelsesparti (...) Hele vores eksistensberettigelse er ikke længere, at vi skal afsløre andres fejl, men derimod at levere egne resultater (...) [P]olitik skal kunne bruges til at forbedre livsvilkårene for mennesker. Derfor vil jeg gerne være med til at gå fra at være et brokkeparti til et løsningsparti.”

(Mogensen & Jespersen, 2010).

”Så er vi holdt op med at være bastionspartiet. Vi er begyndt at forholde os mere pragmatisk til politik, det vil sige, at de problemer, der er i samfundet, bliver vi nødt til at komme med løsninger på (...) Så vi er også gået fra at være fejlfindere til at være stifindere.”

(Bilag 8 - Dyhr: 1).

Konstruktionen af SF i et ’SF før’ og et ’SF nu’ artikuleres tydeligt i disse citater, hvor der sprogligt opstilles modsætningspar mellem de to identitetskonstruktioner. Artikulationen af ’SF nu’ som et løsningsorienteret og pragmatisk parti ækvivaleres med at være ’stifinder’ og at være et ’indflydelsesparti’, hvorimod ’SF før’ konstrueres som et ’fejlfinderparti’ og et ’protest og brokkeparti’. Disse sproglige modsætningspar viser, at der i konstruktionerne af ’SF før’ og ’SF nu’ trækkes en grænse mellem den identitet, partiet har i dag, og den, partiet havde tidligere. Da ’SF nu’ konstrueres som et parti, der må søge mest mulig indflydelse i kraft af reartikulationen som et regeringsdueligt parti, sættes der i den artikulatoriske praksis krav til, at SF leverer løsninger på samfundets problemer. Når dette konstrueres i modsætning til at udpege problemer, som ækvivaleres

med 'brok', sættes der også betingelser for det mulighedsrum, der efterlades til SF at føre politik i. En fremtidig politik må nødvendigvis være løsningsorienteret, da 'SF nu' ellers falder på den 'regeringsuduelige' side. Og Pia Olsen Dyhr peger da også på, at en politik, der kun udpeger problemer, kan være helt ligegyldig:

"Der har været meget det der fejlfinder. Vi har fokuseret på problemer. Vi har kun snakket om problemerne. Vi har ikke snakket om løsningerne. Øh og det synes jeg har været et kæmpe problem for os (...) [H]vis vi ikke vil løse det, så kan det jo være ligegyldigt at problematisere det."

(Bilag 8 - Dyhr: 1).

At SF artikuleres som et parti, der skal levere løsninger på de problemer, partiet udpeger, leder således også til en italesættelse af, at rene problematiseringer er uden effekt, og derved bliver det en forudsætning for SF, at partiet er i stand til at levere løsninger på problemer, inden man i det hele taget kan udpege det som problemer. Konstruktionen af et skel mellem 'SF før' og 'SF nu' i diskursen om SF i medierne:

"Partiet [SF, red.] skal moderniseres, og det skal ske systematisk, så SF kan skifte tilværelsen som protestparti ud med en rolle som et indflydelsesparti, ligesom der skal gøres alvor af den snak, som altid har hersket i de folkesocialistiske kredse - nemlig, at partiet skal være egnet til at indgå i en regering."

(Hüttemeier & Børsting, 2009, Politiken).

"Søvndal kom til i 2005 med det klare projekt at udvikle SF fra et protest- til et indflydelsesparti."

(Boddum, 2007, Jyllands-Posten).

Med ord som 'protestparti' og 'indflydelsesparti' anvendes helt samme sprogbrug som i citaterne ovenfor af SF'ere, og der konstrueres således også i den medierede diskurs et skel mellem 'SF før' og 'SF nu'. Den diskursive konstruktion af dette skel i SF er således ikke blot intern i partiet, men en del af den bredere diskurs om SF's identitet, som skabes

i relation til partiets nye position som et regeringsdueligt parti. At 'SF nu' konstrueres som et indflydelsesparti i relation til 'regeringsduelig', sætter ikke kun krav til, hvilken type politik SF kan føre, men også til udformningen af partiets organisatoriske struktur, og organisatoriske ændringer internt i partiet bliver således endnu et moment i ækvivalenskæden. Ole Sohn henviser til:

"Vi skal bevæge os mod en moderne virksomhedsstruktur. Vi havde brug for en mere professionel ledelsesstil, der kunne sikre en progressiv politikudvikling samt en udvikling på det organisatoriske og personalemæssige plan. Førhen stod SF's folkevalgte for det praktiske, nu bruger de tiden på politik, og vores landssekretær fungerer reelt som departementschef, hvilket har styrket overblikket i organisationen. Gennem blandt andet disse politiske og organisatoriske ændringer kan vi bedre realisere vores vision om at blive et indflydelsesparti og ikke bare et holdningsparti. Men det kræver at vi forsøger at lede SF som en moderne virksomhed."

(Lyng, 2010).

"[A]lle disse ændringer, der er foregået rent organisatorisk, det har været en nødvendighed, for at kunne finde – gå i den rigtige retning, for at vise, at man kan gå i regering."

(Bilag 9 - Laursen: 1).

SF har de seneste år gennemgået en lang række organisatoriske ændringer med inspiration fra erhvervslivet, som citaterne peger på, heriblandt den vedtagne beslutning på landsmødet i 2009 om at oprette en landsledelse i stedet for den tidligere hovedbestyrelse og forretningsudvalg, og der er kommet et øget fokus på en mere professionaliseret ledelsesstil. I artikulationen konstrueres de organisatoriske ændringer som betingelser for, at SF kan vise sig som et regeringsdueligt parti. Disse organisatoriske forandringer ækvivaleres i diskursen med det at være et moderne parti. Da der i et af interviewene bliver spurgt: "Der har også været organisatoriske forandringer..." (Bilag 8 - Dyhr: 3), lyder svaret fra informanten prompte: "At vi er blevet et moderne parti...?" (Bilag 8 - Dyhr: 4), hvorefter der igen bliver spurgt: "Ja, er det sådan I

ser det?" (ibid.), og svaret lyder: "Ja bestemt, det synes jeg." (ibid.). De organisatoriske forandringer artikuleres således som en del af en moderniseringsproces i SF, og 'SF nu' konstrueres derved i modsætning til 'SF før' som et moderne og et ledelsesmæssigt professionaliseret parti, der har gjort op med en forældet struktur for at tilpasse sig fremtiden: "[E]n regering er en beslutningsmaskine, så der er nogen beslutninger, man tidligere [i SF, red.] ville have taget i nogle bredere fora, der bliver taget meget smalt i en ny regering." (Bilag 5 - Turunen: 6). De organisatoriske forandringer i SF, hvor blandt andet landsledelsen har erstattet hovedbestyrelsen og forretningsudvalget og har fået formel beslutningskraft, modsvarer således udfordringerne i en eventuel kommende fremtid som regeringsparti, og idet SF allerede organisatorisk har tilpasset sig en sådan situation, konstrueres 'SF nu' som et parti, der er parat til at indgå i en regering.

Konstruktionen af 'SF nu' som et moderne og professionaliseret parti har ikke kun ledt til organisatoriske forandringer, men også til forandringer i SF's kommunikation: "Det vigtigste i den organisatoriske ændring er, at vi er gået fra at være totalt amatører på kommunikationen til faktisk at få en professionel kommunikationsafdeling." (Bilag 8 - Dyhr: 4). En del af denne professionalisering og modernisering af SF's kommunikation artikuleres som ansættelse af langt flere kommunikationsmedarbejdere og rådgivere (Bilag 9 - Laursen: 3) samt partiets ændrede adfærd i forhold til pressen: "[I]stedet for at sige 48 sætninger har vi lært at sige tre. I stedet for at lave et katalog til folketingsvalg har vi lært at fokusere, hvad er det vi allerhelst vil lave om i Danmark." (Bilag 5 - Turunen: 3). En professionaliseret tilgang til kommunikation artikuleres således som en kommunikativ 'opstramning' i forhold til, hvad man melder ud i medierne, og dette skifte er båret frem af et behov for at svare på den dagsorden, medierne sætter for partiet:

"[D]er er kommet fokus på at vælte regeringen. Det har betydet, at mange er gået ind og vil acceptere meget, om man så må sige. For det bliver et meget vigtigt perspektiv. Øhh, det har så betydet, at der er større fokus på enighed, at man skal fremstå enige udadtil, fordi der er mere fokus på medierne i dagsordenen, hvor vi måske før i tiden havde fokus på den principielle dagsorden."

(Bilag 7 - Nielsen: 1).

'Enighed' opstår som endnu et moment i ækvivalenskæden i relation til 'regeringsduelig'. Enighed konstrueres som et krav til et regeringsdueligt parti, eller i hvert fald enighed *udadtil*. Dette krav artikuleres som et svar på mediernes dagsorden: "Man kan aldrig sige alt, hvad man gerne vil. Så kommer man aldrig i medierne. Så vil de overhovedet ikke tage én (...) Det handler om maks. tre ting. Ellers virker det ikke." (Bilag 9 - Laursen: 6). Konstruktionen af 'SF nu' som et regeringsdueligt parti, sætter således betingelser for SF's kommunikative handlen, da det får konsekvenser for, hvad partiet kan melde ud og på hvilken måde, der kan kommunikeres. Dette krav om som regeringsdueligt parti at kunne svare på en medieskabt dagsorden, artikuleres i diskursen i modsætning til at følge en principiel dagsorden, som betegnes som en grundlæggende debat om, hvad grundlaget for partiets politik skal være. Og dette skel artikuleres som et skel i mellem 'SF før' og 'SF nu'. Thor Möger italesætter således enighed/uenighed som et skel mellem 'SF nu' og 'SF før': "At vi så samtidig var i intern splid, skabte et samlet indtryk af, at vi ikke rigtig ville indflydelsen og i stedet brugte tiden på at brokke os – og det frastøder mange vælgere." (Mogensen & Jespersen, 2010). 'SF før' beskrives som et parti, der har været i intern splid, hvilket ækvivaleres med brok og vælgerflugt og i modsætning til at søge indflydelse. Det konstrueres derved som regeringsudueligt at være et parti af internt uenige medlemmer, og Holger K. Nielsen peger også i ovennævnte citat på, at projektet om at vælte regeringen har konsekvenser for, hvor meget de enkelte medlemmer må acceptere. Derved stilles der i artikulationen betingelser for SF om at være et enigt parti, da dette ses som et krav for at opnå den ønskede magt. Det er dog ikke kun internt i SF, at artikulationen sætter betingelser for enighed. Også i SF's samarbejde med Socialdemokraterne konstrueres enighed som en nødvendighed for at kunne vælte den siddende regering:

"Det [samarbejdet med Socialdemokraterne, red.] har ændret SF, fordi pludselig kan vi ikke bare melde hvad som helst ud for eksempel. Fordi så er det jo en meget god historie, hvis vi mener to forskellige ting på de store ting. Os der skulle forestille at gå i regering sammen kan ikke have to forskellige skatteprogrammer eller to forskellige holdninger om Afghanistan."

(Bilag 5 - Turunen: 4).

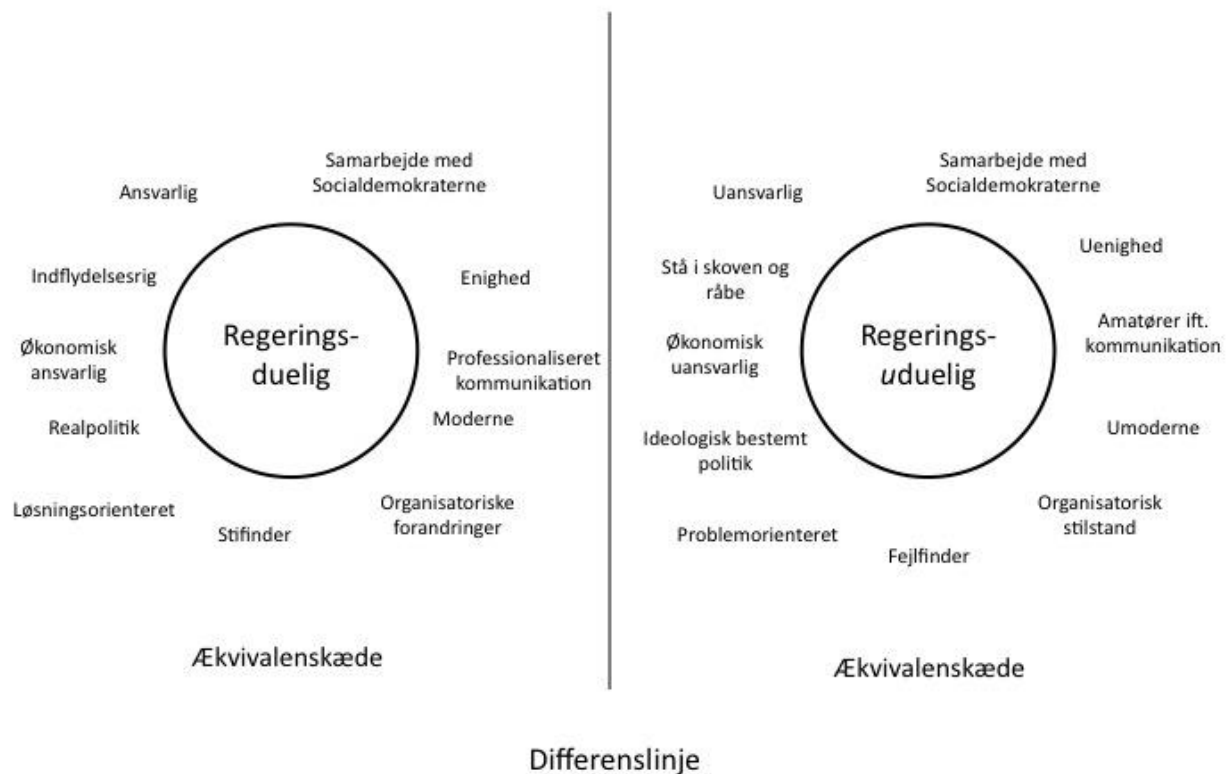
SF's samarbejde med Socialdemokraterne som et alternativ til den siddende regering artikuleres som en situation, der har givet anledning til en ændret adfærd i SF, og som sætter betingelser for, hvad SF kan melde ud. Eventuel uenighed artikuleres som en 'god historie', altså en historie som pressen og muligvis også den siddende regeringen vil påpege som en svaghed ved samarbejdet mellem de to partier. De artikulerede krav til 'SF nu' om at svare på en medieskabt dagsorden og være internt enig konstrueres således også som krav til samarbejdet med Socialdemokraterne, og kravet om enighed bliver dermed til et krav om en form for enhed i samarbejdet med Socialdemokraterne, og sætter derved ikke kun betingelser for kommunikationen, men i det hele taget for den politik, der kan føres: "[H]vis man skal have et magt-alternativ, skal der være en eller anden form for konsensus, ik. Og derfor afstemmer man jo politikken i forhold til hinanden." (Bilag 7 - Nielsen: 1). SF's samarbejde med Socialdemokraterne giver mulighed for en eventuel ny regering, men det sætter også grænser for den politik, SF kan føre. Politikken er betinget af en konsensus med Socialdemokraterne, idet konsensus konstrueres som et regeringsdueligt samarbejde, og samarbejde uden konsensus falder således på den regeringsuduelige side af forskellen.

"Før i tiden sagde man, vi kører derudaf ligegyldigt, hvad de siger. Så må vi diskutere med dem bagefter. Der er sket en ganske stor ændring i måden at tænke politik på. Hvor man tænker på politik på den måde, at vi får regeringsmagten sammen med Socialdemokraterne om få år."

(Bilag 7 - Nielsen: 2).

Konsensus artikuleres som et krav til SF's samarbejde med Socialdemokraterne, og konstrueres i skellet mellem 'SF før' og 'SF nu', og dette skel artikuleres som en ændring i måden at tænke politik på. 'SF nu' artikuleres som et parti, der baserer den politiske udvikling på samarbejdet med Socialdemokraterne og visionen om at vælte den siddende regering, og heroverfor konstrueres 'SF før' som et parti, der fulgte sin egen politiske linje og ikke skulle opnå enighed eller konsensus med andre partier, netop fordi 'SF før' konstrueres som et regeringsudueligt parti, og således ikke skulle leve op til de artikulerede krav, som gør sig gældende for et regeringsdueligt parti.

Denne analyse har vist, hvorledes meningstilskrivningen til den tomme betegner 'regeringsduelig' er blevet fikseret gennem en ækvivalens af momenter i relation hertil, og hvordan dette er gjort muligt af artikulationen af en moddiskurs med momenter, som ækvivaleres under 'regeringsuduelig'. Dette er illustreret i nedenstående figur:

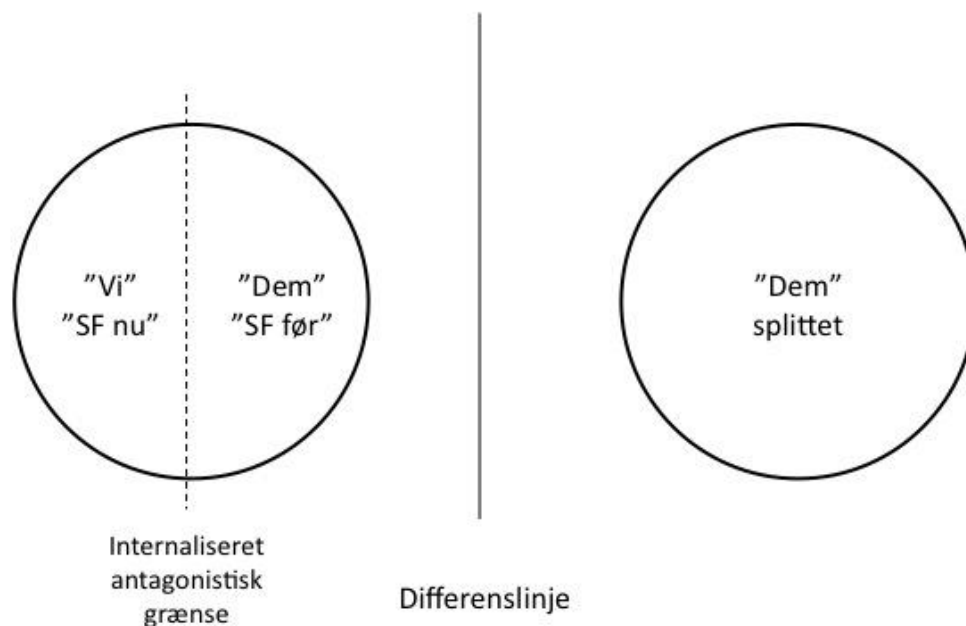

3.3.3 'Før'/'nu' som struktureringen af det diskursive rum

I analysen af ækvivalenskædens meningstilskrivning til regeringsduelig kan man iagttage, hvorledes meningstilskrivningen sker i relation til moddiskursen 'regeringsuduelig' som diskursens konstitutive ydre, og således bliver dette et skel mellem 'os' og 'dem'. Ligeledes kan man iagttage et skel mellem de to identitetskonstruktioner 'SF før' og 'SF nu'. Samtlige karakteristika som tilskrives 'SF før' artikuleres som en ren negation af de karakteristika som tilskrives 'SF nu'. Dette kan først og fremmest ses af den tidslighed,

der konstrueres i skellet mellem før og nu, da denne konstruktion umuliggør, at man kan indtage begge positioner, men det kan også iagttages i ækvivalenskædernes meningstilskrivning, der konstruerer 'SF nu' som en identitet, der er præget af ansvarlighed, indflydelse, professionalismisme, enighed, samarbejde osv., mens 'SF før' konstrueres i modsætning hertil som uansvarlig, problemorienteret, umoderne og fejlfinder. Dermed tilskrives 'SF nu' og 'SF før' konstitutivt forskellige værdier, der er gensidigt truende over for hinandens identitet, og dette skel kan således iagttages som et antagonistisk forhold. Denne antagonistiske kraft opfylder to vigtige og modstridende roller på samme tid. På den ene side blokerer den for en fuldbyrdet konstituering af den identitet, den er i modsætning til. På den anden side udgør den betingelsen for eksistensen af identiteten. (Laclau, 1990: 21). Således er 'SF før' både muligheds- og umulighedsbetingelse for 'SF nu'. (Laclau, 2002: 152). Det betyder, at 'SF før' i den antagonistiske relation konstrueres som et konstituerende modstykke til 'SF nu'. Således kan SF i dag på den ene side kun definere sig selv i relation til det, partiet var før, og dermed kan de to identitetskonstruktioner ikke forstås uafhængigt af hinanden. På den anden side får det den lidt paradoksale konsekvens, at 'SF før' kommer til at optræde som fjende for 'SF nu'.

Dette skel mellem 'SF før' og 'SF nu' udspringer som vist i afsnittet 'Dislokationen' af konstruktionen af formandsskiftet i 2005, og dette skel strukturerer det diskursive rum i artikulationerne af SF i dag. Som fremanalyseret i analysedel 2 har SF's ydre transformeret sig fra et klart defineret 'dem' til et mere splittet og ikke entydigt 'dem'. Regeringsduelig opstår som centrum for SF's identitet i dag, og det politiske projekt handler om at vælte den siddende regering, men det er ikke den siddende regering, der i diskursen skabes som et 'dem' i form af regeringsuduelig, men derimod partiet selv i konstruktionen 'SF før'. Der skabes således i diskursen en klart defineret grænse til et 'dem', det er blot en intern grænse i SF. Man kan derfor sige, at der er sket en forskydning i grænsedragningen i SF fra en ydre til en indre grænse, og at der er sket en internalisering af den antagonistiske grænse i SF, hvilket er illustreret i nedenstående figur:

3.3.4 Delkonklusion

Fikseringen af momenter til den tomme betegnelse 'regeringsduelig' sker i diskursen som en reartikulation af SF som et regeringsdueligt parti og som en følge af konstruktionen af formandsskiftet som en dislokation. I diskursen konstrueres 'SF nu' som et 'vi' i modsætning til 'SF før', som bliver til et 'dem'. Dermed sker der en internalisering af den antagonistiske grænse, og 'SF før' bliver således 'fjende' for 'SF nu'. Ækvivalenskæden af momenter til 'regeringsduelig' er lang og synes umiddelbart at uddybe forståelsen af, hvad 'regeringsduelig' er, men jo mere en ækvivalenskæde udvides og kommer til at rumme flere og flere momenter, jo mere uklart bliver indholdet af den tomme betegnelse også, men det er netop det der i denne diskurs gør 'regeringsduelig' til en tom betegnelse og et sprogligt udtryk, der ikke er forbundet med et bestemt indhold.

Når SF konstrueres som et regeringsdueligt parti repræsenterer den tomme betegner *alle* de ækvivalerede krav, det stiller til partiet om at være regeringsdueligt. Momenterne er ækvivalente for hinanden i relation til den tomme betegner, og i diskursen om SF som et regeringsdueligt parti er ækvivalenskæden af momenter lang, og der er flere krav, som må være opfyldt samtidig for, at SF fremstår regeringsdueligt. Dette betyder for eksempel, at SF ikke kan fremstå regeringsdueligt, hvis der ikke samtidig er enighed både internt i partiet og i samarbejdet med Socialdemokraterne. De ækvivalerede krav i kæden af momenter er partikulære krav i relation til det universelle som den tomme betegner udgør, og de indgår således konstant i en hegemonisk kamp om at udfylde det universelles plads, i dette tilfælde 'regeringsduelig'. Men i kraft af, at ækvivalenskæden til 'regeringsduelig' er lang og består af mange krav, kan det få konsekvenser for stabiliteten af det hegemoniske projekt, som søges etableret omkring 'regeringsduelig'. Man kan pege på, at netop dette gjorde sig gældende i den omdebatterede sag om Socialdemokraternes og SF's udspil til et pointsystem i forhold til familiesammenføring. En sag, hvor kravet til enighed i samarbejdet med Socialdemokraterne blokerede for kravet om enighed internt i SF, da flere af SF's egne folketingsmedlemmer meldte ud, at de var uenige i udspillet.

Diskursteoriens bidrag til analysen er at problematisere antagelser om naturlige eller selvfølgelige forhold, og det har også været denne analyses bidrag at pege på den selvfølgelighed, hvormed meningstilskrivningen til 'regeringsduelig' artikuleres i diskursen. De artikulerede krav til et regeringsdueligt parti konstrueres som selvfølgeligheder, og der sættes ikke i diskursen spørgsmålstejn ved denne meningstilskrivning, og der opstår således sedimentering om de krav, SF må indfri for at være regeringsduelig. Ligeledes artikuleres skellet mellem 'SF før' og 'SF nu' som en objektiv sandhed i diskursen, og det artikuleres som en selvfølgelighed at 'SF før' var et regeringsdueligt parti i relation til den meningsfastlæggelse, der sker til 'SF nu' som et regeringsdueligt parti. Det er således ved denne forskel mellem 'før' og 'nu', og den internaliserede grænse mellem 'os' og 'dem', at konstruktionen af SF i dag som et regeringsdueligt parti bliver legitimeret.

4 Diskussion af SF' politiske og strategiske mulighedsbetingelser

I de ovenstående analyser er det vist, hvorledes SF konstruerer og legitimerer sin identitet som regeringsduelig. Denne konstruktion sker i kraft af de to identitetskonstruktioner 'SF før' og 'SF nu'. Således kan SF i dag på den ene side kun definere sig selv i relation til det, partiet var før og på den anden side etablerer det et paradoks, idet 'SF før' optræder som 'fjende' for 'SF nu'. Dette kan således siges at være den strategi SF's projekt om at opnå den ønskede magt bygger på.

De ækvivalerede momenter i diskursen artikuleres som krav til et regeringsdueligt parti. 'SF nu' konstruerer sig selv som et parti, der honorerer disse krav, hvorimod 'SF før' konstrueres som et parti, der ikke gjorde. 'SF nu' fremstilles således som et ansvarligt parti, der søger indflydelse, har en økonomisk ansvarlig politik, fører realpolitik og er handlings- og løsningsorienteret i sin politiske tilgang. Desuden konstrueres det som et parti, der har foretaget nødvendige organisatoriske ændringer, og som lever op til en professionaliseret kommunikation, hvilket blandt andet indebærer enighed både internt i SF og i samarbejdet med Socialdemokraterne. Heroverfor konstrueres 'SF før' som en ren negation af 'regeringsduelig'. Denne fikserede indholdsudfyldning får konstitutive konsekvenser for SF's mulighedsrum, eftersom fikseringen af meningen til 'regeringsduelig' bliver definerende for, hvordan SF kan handle, og ekskluderer muligheden for, at SF kan agere som det tidligere har gjort, da dette artikuleres som regeringsdueligt. Rækken af de ækvivalerede krav til et regeringsdueligt parti har den fælles markør, at de primært omhandler proces og ikke politisk indhold, idet det omhandler organisatoriske ændringer og politisk metode, og hvorvidt partiet kan være internt uenigt eller ej. Konstruktionen af SF som et regeringsdueligt parti ekskluderer således politisk indhold fra diskursen, og det er interessant, at når SF konstruerer sig som regeringsduelig, gøres det ikke i kraft af partiets politik og i opposition til den siddende regering, men derimod ved, at partiet lever op til en lang række primært procesorienterede krav. Reartikulationen af SF's identitet får dermed den konsekvens, at SF nok kan fremstille sig selv som regeringsdueligt, men at denne nye identitet ikke på samme måde giver rum for, uden videre, at indtage helt nye politiske standpunkter. Det

er dog værd at bemærke, at til trods for, at SF ikke nødvendigvis kan indtage nye politiske standpunkter, så giver de forandrede strategiske mulighedsbetingelser SF mulighed for at agere anderledes i det politiske rum.

Når der i diskursen om SF konstrueres et 'før' i en antagonistisk relation, gør det det muligt for SF at indtage positionen som regeringsduelig – en position, der ikke tidligere har været mulig for SF at indtage – og denne identitet bliver styrket af konstruktionen 'SF før'. SF svarer med konstruktionen af partiet som regeringsduelig på udelukkelsen fra det politiske magtrum, som tidligere har været sat op for partiet. SF er tidligere blevet hængt ud for at være et regeringsudueligt parti, og har desuden udelukket sig selv fra magten ved at stille sig i opposition til det bestående samfundssystem. Således har der været blokeret for, at SF tidligere kunne danne regering, og det har derfor været en nødvendighed for SF at reartikulere sin identitet, for at blive anset som regeringsduelig. Denne reartikulation bryder imidlertid ikke med selvfølgeligheden om, at et socialistisk, ideologisk parti ikke kan være regeringsduelig, da SF også selv i diskursen konstruerer 'SF før' som regeringsuduelig. Det kan således synes paradoksalt, at SF konstruerer sig selv som et parti, der tidligere har været inkompetent til at bestride regeringsmagten og således underminerer partiets troværdighed, og dermed selv er med til at give sine politiske modstandere og kritikere ret i deres beskyldninger om SF. Men som analysen peger på, er det netop ved denne underminering, i sammenspil med afstandtagen herfra, at SF opnår mulighed for at positionere sig som et reelt alternativ til magten. SF formår ved at drage en ny grænse mellem før/nu at gøre op med den identitetskrise der havde ramt mange venstrefløjspartier efter Berlinmurens fald. Ved at tegne en ny identitet, som ikke står i opposition til det bestående samfundssystem, men derimod accepterer det og ønsker at være en drivkraft heri, løkkes det SF at indtage en ny position, hvorfra det bliver muligt at fremstå som et seriøst politisk parti. SF's udvikling har således over tid været en udvikling længere ind i centrum af det kapitalistiske samfund, og denne udvikling har givet mulighed for, at SF i dag kan tegne partiet, som kompetent til at overtage magten i det samfund, det tidligere var imod og ønskede at revolutionere.

4.1 Dislokationens strategiske potentiale

Vi har tidligere set på, hvorledes ændringerne i partiets identitet tilskrives formandsskiftet. Jeg vil mene, at dislokationen hos SF er en konstruktion snarere end egentlige faktisk ydre forhold, som har gjort SF nødsaget til at iagttage sig selv anderledes og handle herefter. Da Ernesto Laclau ikke har konditioneret sine teoretiske begreber i særlig høj grad, er der heller ikke nogen fastlæggelse af, hvornår der er tale om en dislokation andet end, når aktører bringes til at handle og iagttage sig selv anderledes end tidligere. (Laclau, 1990: 39). I andre empiriske studier er dislokationsbegrebet blevet anvendt flittigt, og der er blevet peget på blandt andet den kinesiske revolution, apartheid og den orange revolution i Ukraine som eksempler herpå. (Hansen, 2005: 183-185). I sammenligning hermed synes et formandsskifte i SF ikke som en begivenhed, der ligefrem påtvinger SF at handle anderledes. Men pointen her er netop, at det er artikulationen af dette formandsskifte, altså hvordan dette gives en særlig mening, der giver det sin dislokerende faktor. Var formandsskiftet i SF blot blevet betegnet som endnu et i rækken, var det ikke blevet givet sin dislokerende faktor og det havde ikke i samme omfang givet mulighed for at SF kunne reartikulere sin identitet og positionere sig som regeringsduelig. Og jeg peger derfor på formandsskiftet som en konstrueret dislokation, som ikke har noget egentligt indhold ud over det, den gives i sproget. I forlængelse heraf vil jeg hævde at både dislokationen og den efterfølgende eksklusion af mening har et både politisk og strategisk potentiale. Der er her ikke tale om et sæt identificerbare aktører, der har formuleret en strategi for eksklusion af 'SF før'. Men at der netop i SF's konkrete kontekst kan tales om strategisk eller strukturel eksklusion, kan ses af det forhold, at der er tale om en eksklusion, der gennemskærer hele feltet og ordner det på en specifik måde. Skellet mellem før/nu kan således siges at være det grundlæggende skel i diskurserne om SF.

Oliver Marchart (2002) peger på, at der nødvendigvis vil eksistere mere end én 'fjende' for en identitet. Og således også i SF's tilfælde. Som det blev vist i analysedel 2, er SF's ydre blevet transformeret fra et ideologisk bestemt 'dem' til et pragmatisk og splittet 'dem' med en flerhed af fjender, samtidig med at de opretholder 'SF før' som en fjende. Jeg vil dog mene, at skellet mellem før/nu og konstruktionen af 'SF før' som et 'dem' er et

grundlæggende 'dem', som kan iagttages i en række af SF's diskurser, således også i diskurser, som jeg har afgrænset mig fra at iagttage i dette speciale, blandt andet skellet mellem SF som folkeparti over for SF som eliteparti. I denne grundlæggende grænsedragning opstår der dog det lidt paradoksale, at også de andre mere pragmatiske 'fjender', som udpeges i diskursen er bestemt af skellet mellem før/nu. Da alt det SF var før konstrueres som et 'dem', betinger det også, at de fjender som SF tidligere havde, nødvendigvis også må være bestemt af denne konstruktion, og disse kan således ikke længere iagttages som 'fjender', men må derimod indgå som en del af SF's allierede.

4.2 SF som regeringsduelig: Et hegemonisk projekt?

SF's identitet som regeringsduelig defineres i diskursen negativt i forskel til det partiet var før. Allan Dreyer Hansen henviser til, at de grænsedragninger og tilhørende eksklusioner, der i dette tilfælde giver 'SF nu' sin specifikke udformning, først kan karakteriseres som hegemonisk, når de forsvinder ud af perspektivet. (Hansen, 2000: 134). I diskursen om SF som et regeringsdueligt parti artikuleres 'SF nu' i et konstant forhold til 'SF før' og således er grænsedragningen mellem før/nu yderst præsent. Der kan derfor ikke siges at være opnået sedimentering om SF som regeringsduelig. Det der imidlertid kan siges at være opnået sedimentering om, er grænsedragningen mellem netop før/nu, og ikke alle mulige andre grænsedragninger. Det gælder også de krav, der stilles til et regeringsdueligt parti, og den af SF accepterede selvfølgelighed om, at et socialistisk og samfundskritisk parti ikke kan være regeringsduelig. Det der kan iagttages i analysen er således ikke en sedimentering af SF's identitet oven på dislokationen, men derimod den 'konstante' reartikulation af partiets identitet, som hele tiden søges konstrueret og legitimeret. 'SF nu' fremstår således ikke som en selvfølgelighed. Det analysen har vist er et øjebliksbillede af SF's identitet lige nu. Hvis SF efter næste folketingsvalg kommer i regering, vil betydningstilskrivelsen til SF's identitet givet vise sig anderledes, da regeringsduelig ikke herefter vil være tom betegner i diskursen. Forskelsdragning mellem regeringsduelig og regeringsduelig får således konsekvenser for stabiliteten af SF's identitet. Hvis projektet om at blive et regeringsparti lykkes, destrueres SF's identitet som et parti, der kandiderer til regeringsmagten også, og der må herefter trækkes nye

grænser til et nyt ydre, for at fastlægge identitet. SF's identitet er således ikke uforanderlig og må derfor ses som kontingent. Den sedimenterede forskel på før/nu, er en forskel skabt i relation til omverdens artikulationer af SF. Således peger Margrethe Auken på, at man internt i SF har overtaget en del af blandt andet regeringens sprogbrug om SF i eksempelvis udlændingepolitikken. Hun henviser til, at nogle af SF's unge politikere internt i partiet i dag anfører, at SF tidligere ønskede at åbne grænserne fuldstændig (Hergel, 2010). Hun henviser dog til det ukorrekte i denne påstand. Herved bliver det tydeligt, at konstruktionen af forskellen på 'SF før' og 'SF nu' netop er en diskursiv konstruktion, idet man i dag gør SF's tidligere politiske position 'værre' end det den måske egentligt var, og derved opnår mulighed for at legitimere partiet som regeringsdueligt. Der er således tale om en hegemonisk kamp om, hvad der skal og ikke skal være en del af 'SF nu', som gøres mulig, netop fordi regeringsduelig er en tom betegnelse og ikke har noget nødvendigt eget indhold. Det bliver dog imidlertid klart, at før/nu bliver det primære i forhold til hver af de to sider indhold, og at det er forskellen som gør de to sider mulige.

5 Konklusion

Overordnet har dette speciale ønsket at vise hvordan Socialistisk Folkepartis ydre kamp er blevet erstattet af et indre identitetsopgør, hvor der skelnes skarpt mellem et 'SF før' og et 'SF nu' med formandsskiftet som den skelsættende begivenhed. Specialet er udsprunget af en undren over, hvorledes det er lykkedes SF at gå fra en opfattelsen i offentligheden af at være et oppositionelt parti, der bedst egnede sig til at råbe ad magthaverne til at være et ansvarligt, seriøst og regeringsdueligt parti. Med udgangspunkt i dette har det været specialets formål at svare på følgende problemformulering:

Hvorledes kan SF's identitet iagttages som dislokeret? Hvilke konsekvenser har dette for konstruktionen af 'dem', og konstruktionen og legitimeringen af partiets identitet? Og som følge heraf, hvilke strategiske og politiske mulighedsbetingelser giver dette?

For at svare på disse spørgsmål, har specialet gennem en række diskursanalyser med udgangspunkt i Ernesto Laclau og Chantal Mouffes diskursteori kigget nærmere på hvorledes særligt SF selv har artikuleret denne transformation og partiets identitet.

Specialet åbnede op med en analyse, der viste, hvorledes formandsskiftet i 2005 særligt efter partiets fremgang ved valget i 2007 konstrueres som en dislokation. Valget af Villy Søvndal artikuleres retrospektivt som den afgørende begivenhed, der giver mulighed for udviklingen af en ny identitet. Denne nye identitet indebærer et opgør med den grænsedragning, der hidtil har været konstituerende for venstrefløjens politiske selvforståelse, nemlig skellet mellem det kommunistiske og det kapitalistiske samfundssystem.

I den følgende analyse blev det vist, hvorledes dislokationen af SF's identitet har haft betydning for konstruktionen og transformationen af det 'dem', som SF politisk har defineret sig i forhold til. Dette blev gjort med afsæt i formandsskiftet som en dislokation og med udgangspunkt i Laclau og Mouffes pointer om, at antagonismer er en nødvendighed i politik, at et 'vi' altid vil være konstitueret i afgrænsning til et 'dem'.

Analysen pegede på, at SF's konstitutive ydre er blevet transformeret fra et klart defineret og ideologisk bestemt 'dem' til et inkluderende 'vi' og et heraf pragmatisk og mere splittet 'dem'. Det blev ligeledes vist, hvorledes der i diskursen etableres to identitetskonstruktioner; et 'SF før' og et 'SF nu'.

I sidste analysedel blev det undersøgt, hvilke konsekvenser denne konstruktion af et 'dem' har for fastlæggelsen af 'vi'. I analysen blev det iagttaget, hvorledes der i diskursen om SF søges etableret et række ækvivalerede momenter til den tomme betegnelse 'regeringsduelig' i modsætning til 'regeringsuduelig'. Disse momenter artikuleres som en række krav til et regeringsdueligt parti, hovedsageligt procesorienterede krav. I denne meningstilskrivning fremstår SF i dag, som et ansvarligt, løsningsorienteret og indflydelsesrigt parti i modsætning til 'SF før' som tilskrives radikalt modsat. Dermed bliver skellet mellem 'regeringsdueligt' og 'regeringsudueligt' et skel, der lægger sig op af grænsen mellem 'SF før' og 'SF nu'. Denne grænsedragning viser sig at være strukturerende for det diskursive rum, hvori SF fremstår som regeringsduelig. 'SF før' og 'SF nu' artikuleres som hinandens modsætninger i en antagonistisk relation, der derved også gør det til et skel mellem 'os' og 'dem'. Det skaber dog imidlertid det paradoks, at SF må udpege sit eget tidligere selv som sin 'fjende'. Således konstitueres SF's identitet i dag gennem et selvopgør. SF's identitet i dag er, som al anden identitet, relationel og dermed konstitueret i dualitet 'SF før'/'SF nu'. SF kan derfor ikke frigøre sig af sit tidligere selv, men har netop brug for dette for at kunne fremstå med en ny og forandret identitet, og grænsen mellem før/nu bliver således afgørende for SF's strategiske mulighedsbetingelser og ageren i det politiske rum.

Afslutningsvis synes det således rimeligt at konkludere, at der eksisterer en kobling mellem antagonismen 'SF før'/'SF nu' og så SF's konstruktion og legitimering af partiet som regeringsdueligt. Konstruktionen og legitimeringen som regeringsdueligt parti er dermed kun muliggjort af denne antagonisme. Med formandsskiftet i 2005 konstruerer SF en dislokation, der med reartikulationen af partiets identitet resulterer i en forskydning fra en ydre til en internaliseret antagonistisk grænse. Endvidere konstrueres skellet mellem før og nu som et skel mellem 'dem' og 'os'. Dette har haft konsekvenser for SF's politiske og strategiske mulighedsbetingelser, idet det har betydet, at SF har kunnet gøre op med

positionen som opposition til det bestående samfund, og har kunnet reartikulere sig som et regeringsdueligt parti.

6 Litteraturliste

Bøger

Andersen, N. Å. (1999). Diskursive analysestrategier. Foucault, Koselleck, Laclau, Luhmann. Nyt fra Samfundsvidenskaberne.

Bjerg, O. (2006). De sociologiske metoders epistemologi. I: Bjerg, O. & Villadsen, K. (red.). Sociologiske metoder. Fra teori til analyse i kvantitative og kvalitative studier. (s. 11-28).

Busk, M. (2007). Venstrefløj og venstremoralisme. Kritik, 40 (186), s. 55-59.

Dyrberg, T. B. (2008). Identitetspolitisk offerideologi og hykleri - om venstreorientering i dag. Kritik, 41(188), s. 2-18.

Esmark, A., Laustsen, C. B. & Andersen, N. Å. (2005). Poststrukturalistiske analysestrategier – en introduktion. I: Esmark, A., Laustsen, C. B. & Andersen, N. Å. (red.). Poststrukturalistiske analysestrategier (s. 7-39). Roskilde Universitetsforlag.

Fukuyama, F. (1992). The end of history and the last man. Penguin.

Hansen, A. D. (1996). Strukturalisme, poststrukturalisme og subjektets plads. Grus, 49, s. 88-106.

Hansen, A. D. (2000). Lokaludvalg som konstruktion af lokale politiske fællesskaber. I: Dyrberg, T. B., Hansen, A. D. & Torfing, J. (red.) Diskursteorien på arbejde (s. 131-160). Roskilde Universitetsforlag.

Hansen, A. D. (2005). Diskursteori – Postmarxistisk hegemonianalyse hos Laclau. I: Esmark, A., Laustsen, C. B. & Andersen, N. Å. (red.) Poststrukturalistiske analysestrategier (s. 7-39). Roskilde Universitetsforlag.

Howarth, D. (2000). Diskurs. En introduktion. Hans Reitzels Forlag.

Jensen, C. & Hansen, A. D. (2002). Diskursteori, radikalt og pluralt demokrati – En introduktion til Laclau og Mouffe. I: Jensen, C. & Dreyer Hansen, A. (red.) Det radikale demokrati – Diskursteoriens politiske perspektiv. (s. 11-34). Roskilde Universitetsforlag.

Jørgensen, M. W. & Phillips, L. (1999). Diskursanalyse som teori og metode. Roskilde Universitetsforlag.

Kvale, S. (1994). Interviewet som samtale. I: Kvale, S. InterView, En introduktion til det kvalitative forskningsinterview. (s. 31-49). Hans Reitzels Forlag.

Kvale, S. (1997). InterView. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview. Hans Reitzels Forlag.

Laclau, E. (1990). New Reflections on the Revolution of Our time. Verso

Laclau, E. (2002 a). Hvorfor betyder tomme udtryk noget i politik? I: Jensen, C. & Dreyer Hansen, A. (red.) Det radikale demokrati – Diskursteoriens politiske perspektiv. (s. 37-100). Roskilde Universitetsforlag.

Laclau, E. & Mouffe, C. (1985). Hegemony and Socialist Strategy. Towards a Radical Democratic Politics. Verso.

Laclau, E. & Mouffe, C. (1997). Demokrati og hegemoni. Jensen, C. (red.). Akademisk forlag.

Laclau, E. & Mouffe, C. (2002). Hinsides det sociale positivitet: antagonismer og hegemoni. I: Jensen, C. & Dreyer Hansen, A. (red.) Det radikale demokrati – Diskursteoriens politiske perspektiv. (s. 37-100). Roskilde Universitetsforlag.

Langballe, A. (2009, 21. januar). Den svære revolution. Lokaliseret d. 15. november 2010 på: Infomedia.dk

Madsbjerg, C. (2002). Som at tegne i vand. Interview med den argentinske filosof Ernesto Laclau. I: Jensen, C. & Dreyer Hansen, A. (red.) Det radikale demokrati – Diskursteoriens politiske perspektiv. (s. 239-249). Roskilde Universitetsforlag.

Marchart, O. (2002). On drawing a line. Soziale Systeme – Zeitschrift für Soziologische Theorie, 8(1), s. 69-87.

Markovits, A. S. (2005). The European and American Left since 1945. Dissent Magazine, Winter 2005. Lokaliseret d. 14. December 2010 på: <http://www.dissentmagazine.org/article/?article=264>

Mouffe, C. (2002). For en agonistisk pluralisme. I: Jensen, C. & Dreyer Hansen, A. (red.) Det radikale demokrati – Diskursteoriens politiske perspektiv. (s. 185 - 194). Roskilde Universitetsforlag.

Mouffe, C. (2003). Politik og lidenskaber: Hvad er på spil i demokratiet? Distinktion, 7, s. 119-127.

Mouffe, C. (2005). The return of the political. (2. udg). Verso

Schmitt, C. (2002). Det politiskes begreb. Hans Reitzels forlag.

Schultz, I. (2005). Bag om nyhedskriterierne. En etnografisk feltanalyse af nyhedsværdier i journalistisk praksis. Roskilde Universitetsforlag.

Avisartikler

Boddum, D. I. (2007, 6. november). Svært at bevare pessimismen. Lokaliseret d. 26. juli 2010 på: Infomedia.dk

Boddum, D. I. (2008, 2. november). Lene-effekten skrumper for K. Lokaliseret d. 26. juli 2010 på: Infomedia.dk

Fastrup, N. (2007, 3. november). Venstrefløjen falder ud. Lokaliseret d. 26. august på: <http://www.modkraft.dk/spip.php?article6577>

Hergel, O. (2010). Interview med Margrethe Auken: SF skal turde lave støj over regeringens udlændingepolitik. Lokaliseret d. 12.12 2010 på: <http://parti.sf.dk/default.aspx?site=auken&func=weblog.entryview&eid=94128>

Hüttemeier, C. & Børsting, M. (2009, 30. august). Historien om et arrangeret ægteskab. Lokaliseret d. 10. september på: Infomedia.dk

Lykkeberg, R. (2007, 27. oktober). Kommentar: Varm eller kold luft? Lokaliseret d. 26. august 2010 på: <http://www.modkraft.dk/spip.php?article6552>

Lynge, J. (2010, 1.2 – 8.2). Interview med Ole Sohn: Vi forsøger at lede SF som en moderne virksomhed. Lokaliseret d. 25. oktober 2010 på: http://www.ugebreveta4.dk/2010/201004/Baggrundoganalyse/Vi_forsoger_at_lede_SF_s_om_en_moderne_virksomhed.aspx

Mogensen, L. T. & Jespersen, P. M. (2010, 18. april). Interview med Thor Möger: Det nye SF vil være magthund. Lokaliseret d. 16. maj. 2010 på: <http://politiken.dk/debat/article949309.ece>

Nielsen, P. (2010, 3. juni.). Klassekampens nye klæder. Lokaliseret d. 26. august 2010 på: <http://www.information.dk/235243>

Nielsen, P. (2008, 30. maj). Kronik: Mysteriet om midten. Lokaliseret d. 26. juli 2010 på: Infomedia.dk

Ritzau, (2009 a, 10. januar). SF gør op med revolutionen. Lokaliseret d. 26. juli 2010 på: Infomedia.dk

Ritzau, (2009 b, 10. januar). Opgør med arvesølvet i SF. Lokaliseret d. 26. juli 2010 på: Infomedia.dk

Ritzau, (2010, 21. april). Danskerne er klar til at få SF i regering. Lokaliseret d. 26. november på: Infomedia.dk

Svane, A., M. & Ditlev, N. (2005, 8. maj). Villy Søvnald: Den umulige mission. Lokaliseret d. 26. Juli 2010 på: Infomedia.dk

Søvnald, V. (2010, 17. august). Økonomisk ansvarlighed? Lokaliseret d. 21. januar 2010 på: <http://blog.politiken.dk/sovnald/2010/08/17/Økonomisk-ansvarlighed/>

Søvnald, V. (2009, 25. april). Villys tale til landsmødet 2009. Lokaliseret d. 16. november 2010 på: <http://parti.sf.dk/default.aspx?func=article.view&id=57090>

Andre webkilder

Socialistisk Folkeparti. Nøgletal. Lokaliseret d. 25. august 2010 på: <http://www.sf.dk/default.aspx?func=article.view&topmenuID=10964&id=10963>

Socialistisk Folkeparti. Valgresultat KV09. Lokaliseret d. 25. august 2010 på: <http://www.sf.dk/default.aspx?func=article.view&id=84765>

Socialistisk Folkeparti. Historie. Lokaliseret d. 20. januar. 2011 på: <http://www.sf.dk/velkommen/om-sf>

Arbejdermuseet. (2010). Partiprogrammer. Socialistiske Folkeparti, SF. Lokaliseret d. 3. december 2010 på:
http://www.arbejdermuseet.dk/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=17&Itemid=238&lang=da

7 Bilagsliste

Følgende bilag er vedlagt som CD-rom:

Bilag 1: Princip- og perspektivprogram, 2003

Bilag 2: Reformprogram, 2009

Bilag 3: Arbejdsplan, 2010-2012

Bilag 4: Landsmødetale, 2009

Bilag 5: Interview med Emilie Turunen

Bilag 6: Interview med Henning Richard Jensen

Bilag 7; Interview med Holger K. Nielsen

Bilag 8: Interview med Pia Olsen Dyhr

Bilag 9: Interview med Ane Laursen